

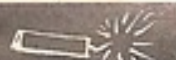
15 MAART 1962 - 50 CENT

ᮊᮧᮒ ᮊᮧᮒ

HET ENIGE INDISCHE BLAD TER WERELD

STICHTING INDISCHE DOCUMENTEN

„Zou uw artikel „Bezoek aan de Kamer“ weer niet te veel wrovel wakken, terwijl wij bezig zijn goodwill op te bouwen?“ (Tong-Tong 30 januari).

W. JACOBS

„Ingesloten knipsel uit Elsevier over de Kamer. Je bent niet de enige die er zo over denkt“.

JEANETTE WEYMO

KAMER VOL KAMERTJESZONDEN

De Tweede Kamer is een unicum. Men gedraagt er zich zoals men zich nergens in het land gedraagt, zeker niet in Den Haag. Men gedraagt er zich namelijk helemaal niet. De Tweede Kamer is eenvoudig een door de Nederlandse kiezers opgericht natuurreservaat van zeden en gewoonten uit het Steen Tijdperk.

In de Tweede Kamer heeft men zo weinig eerbied voor elkaanders persoon, dat men-elkaar niet eens ziet staan.

De geachte afgevaardigde houdt een redevoering. De geachte afgevaardigde verdedigt een standpunt.

Nu zoudt gij denken: de andere geachte afgevaardigden luisteren welwillend toe. Welneen. De andere geachte afgevaardigden doen precies waar zij zin in hebben. Zij staan, vlak voor de neus van de geachte spreker, met hun geachte rug naar hem toe en maken luikeels gebbetjes.

Zij lezen ritselend hun kraant.

Zij liggen languit slapend achterover met een dagblad over hun geacht afgevaardigd gezicht gespreid.

Wie er binnentreedt behoeft bestlist niet alle hoop te laten varen. Maar alle stijl wel.

BERTUS AAFJES

(Verkort Red.)

Goodwill includeert eerlijke kritiek. De ontwikkelde en ronde Hollander apprecieert het in Tong-Tong, dat we kortdaat voor onze mening uitkomen. Ergert zich aan de Indischman, die alles zoet en fijn vindt. „Verd...! Het lijkt wel of die vent bij me in het gevlei wil komen. Waarom eigenlijk!“ viel een Hollandse kennis uit over een gemeenschappelijke Indische relatie. Alleen maar kwaad zien is natuurlijk ook fout. Ik geloof niet dat de Nederlandse maatschappij gediend is met een applaus-blaadje. Als verantwoordelijk burger hebben we de plicht tot kritiek.

T. R.

„Those little things“

Dat ik je de beste schrijver over het voormalige Indië noem vindt z'n oorzaak, doordat ik de laatste tijd meer dan ooit boeken over ons voormalig paradijs lees en telkens tot de ontdekking kom dat de verhalen op zichzelf goed zijn, maar dat er altijd kleine dingen zijn, waardoor blijkt dat de schrijvers of schrijfsters Indië en het echte leven daar, niet voor 100% kennen. Om je een klein voorbeeld te noemen. Je hebt natuurlijk Oeroeg van Hella Haase gelezen. Is het je ook opgevallen, dat ze het daarin heeft over een wandeling naar de vuurtoren van Tg. Priok? Voor zover ik het me kan herinneren (ik ben alweer 15 jaar uit dit land weg) stond toen de vuurtoren op een eiland, waar we altijd met een motorbootje van de Jachtclub bevingen. Ook heeft ze het er over, dat Oeroeg en zijn vriend in Soekaboemi in de prille ochtendchemering als onthijt roedjaks nuttigen. Nu ben ik geboren en getogen in Indië, maar ik heb nog nooit van mijn leven een

roedjakerkoper gezien die z'n vernikkelde en gezonde waren te koop aanbodt voordat de zon beboeljk aan de hemel stond. En zo zijn er meer van die dingen, die er op wijzen dat de respectievelijke schrijvers en schrijfsters dat land en het leven daar niet door en door kennen zoals jij. Vandaar m'n ere-salvat aan jou, Tjalie!

Ook ik heb wel foutjes gemaakt, hoewel het inderdaad mijn vaste stelregel is: de dingen waarover je schrijft persoonlijk kennen tot in alle details, een stelregel die ook voor allen die in Tong-Tong schrijven moet gelden. „Het is toch maar een verhaaltje, dus het komt er niet precies op aan“, is een gevaarlijke opvatting, die ook bij grote schrijvers en schrijfsters het gehalte van het werk ernstig benadeeld heeft.

Het is daarom wel goed als waakzame lezers (essen) ons schrijven over fouten bij schrijvers. Ook helpen we de schrijvers zelf ermee, omdat zij argeloos een verkeerde waarneming hebben gedaan of zich verkeerd hebben laten voorlichten. Ik las een schrijver, die vertelde dat haar Japanse dienstbode overal een l voor een r uitsprak, omdat Japanners geen r kunnen uitspreken.

Lelijk in de war met Chinezen! Een schrijver serveerde zijn gast 's morgens bij het ontbijt een heerlijke papaja, terwijl deze verkoelende vrucht praktisch uitsluitend in de hete uren genuttigd wordt. Een ander liet een kokkie de vergissing maken van santen in de soep te doen en zo opienen. Zou ze haar blunder niet gemerkt hebben bij het proeven? En zou ze dan nog gedurfd hebben de soep op te dienen? Ik kan mij voorstellen dat kokkies zich vergissen met ketoembar en peper of zo, maar santen in de soep is even onvoorstelbaar als dahlia's in de lente!

„Zulke onmenselijke handelingen van Indiëners als het opbrengen van de sleper „Noord-Holland“ bij een menslievend werk, geven toch het volste recht om wantrouwend te zijn t.a.v. de goede bedoelingen van Indiëners“.

W. R. BEER

Het voorstellen van dit „salvage“-werk op zee als zuiver menslievend hulpbetoon sadja is toch wel erg naïef. Het net van sleepdiensten (van vele nationaliteiten) over de hele wereld, waarin vele miljoenen geïnvesteerd zijn, heeft een heel nuchter doel: te verdienen aan de enorme bedragen die met het verzekerden van zeeschepen zijn gemoed. Elke race op de Noordzee naar een schip in nood vanuit Nederland, Engeland, Duitsland is een race om hard (en veel) geld. De „Noord-Holland“ waagde een gok in de Indonesische wateren en toen die gok verloren werd, heeft ook de bergingsmaatschappij zelf daar met nuchter en eerlijk inzicht géén scène oser willen maken. De bemanning van de Noord-Holland is na hoffelijke bejegeningen vrijgelaten en heeft niet martelaartje willen spelen, ondanks handige persvragen in die richting. Dat grote bladen met intelligente redacteurs misbruik hebben gemaakt van onwetendheid op dit gebied door het conflict met Indonesië nog meer op te blazen, siert ons niet. Vindt U het trouwens zelf niet merkwaardig dat deze „mensonterende zaak“ zo gauw getoetsept werd?

Dat doet aan de brandie van de bemanningen om voor hun boterham hun leven in de waagschaal te durven zetten, niets af. Dat zet evenmin bergingsmaatschappijen in een kwaad licht, die moedige mensen in staat stellen met hun karakter te verdienen. Men moet alleen breder en nuchterder inzien.

„Hoe vaak heb je het woord Soekarnist moeten aanhoren, Tjalie? En hoe lijdt Tong-Tong eronder?“

W. v. GROENEWEGEN

Zoals bij het schelden en verdacht maken gewoonlijk gaat: openlijk heb ik het nul keren gehoord. Achter de rug hoe vaak? Ik weet het niet. Vreemd dat men nog steeds niet weet dat Indonesië voor mij niet het land is van Soekarno, maar van mijn moeder, mijn Tjang en veel van het mooiste en achtebaarse dat ik ooit in mijn leven heb onderhouden. Evenmin is Nederland voor mij het land van Luns, maar van mijn vader en van het hoogste waar de naam van Nederland voor staat. Juist daarom vind ik het conflict onwaardig en vals opgeblazen. Robert Kennedy zei ook: „Aan beide kanten zitten onredelijke mensen“. Tong-Tong is niet onredelijk geweest: is zijn principe van vriendschap voor het beste in Indonesië trouw gebleven. DUS heeft Tong-Tong niet geleden.

„Ondanks de gunstige reacties op „Koek en E“ wordt de discussie over Nu: Guinea niet voortgezet. Waarom niet?“

GROENEWEGEN

Omdat (zoals iedereen wel nuchter zien kan) het geschil tóch uitloopt op een schikking in der minne: datgene wat wij voorzien en gewenst hadden. Het zal nog wel steeds niet gemakkelijk gaan, maar gaan doet het. Waarom dan discussiëren?

Tong Tong

6e JAARGANG No. 16

Onafhankelijk Indisch Tijdschrift
Prins Mauritslaan 36 - Den Haag
Tel. 542.542 - Giro 6685

Verschijnt:

de 15de en 30ste van elke maand

Prijs: per nummer f 0.50

per kwartaal f 2.50

per halfjaar f 5.—

per jaar f 10.—

Betaling geschiedt altijd VOORUIT

ABONNEMENTEN BUITENLAND
(per jaar):

Australië:

p. luchtpost: f 45.—; p. zeepost: f 15.—

Nieuw-Zeeland, Zld. Afrika, Brazilië:

p. luchtpost: f 33.—; p. zeepost: f 15.—

Nieuw-Guinea, Canada, U.S.A.:

p. luchtpost: f 27.—; p. zeepost: f 15.—

Suriname, Antillen:

p. luchtpost: f 21.—; p. zeepost: f 15.—

West-Europese landen:

p. luchtpost: f 15.—

Agente voor Canada: Mevr. E. le Sueur-

Zimmer, 1 Richview Side Road, RR 1

Islington, Ontario, Canada.

Agent voor Amerika: Roy J. Steevensz,

7919 Chatfield Ave, Whittier, Cal.,

U.S.A.

Uitgave GAMBIR

Uitgeverij voor Oost en West

Onder redactie van

TJALIE ROBINSON

Zoekt op basis van de nuttige ervaringen in de Gordel van Smaragd nieuwe interesses in Nederland te wakken voor de Tropengordel.

(Rijker worden dan met de toto)

$$1 + 1 = 2 +$$

Ja, één plus één kan meer zijn dan twee. De twee stieren voor de karapan-renslee op de voorplaat betekenen voor de eigenaar niet alleen de werkkraft (en het bezit) van één stier plus de dito van een andere stier, maar door coördinatie van krachten de beschikking over afwisseling, over reserve, over het bewerken van dubbele arbeidsterreinen, over solider credietwaardigheid en tenslotte over de mogelijkheid om het stugge ploeteren op de sawah te kunnen verlaten door met een span te kunnen deelnemen aan de traditie-gebruiken van de samenleving.

Onze Tong-Tong-lezerskring is volgens een heel primitieve maar heel doeltreffende methode geklommen van bezitloosheid naar onafhankelijkheid. De methode: één abonnee brengt één abonnee aan. Zo zijn wij gegroeid van 50 naar 100, van 100 naar 200, naar 400, naar 800, naar 1600, naar 3200, naar 6400, naar tienduizend! Precies diezelfde kleine krachtsinspanning kan het lezersaantal van Tong-Tong op slag brengen van tienduizend op twintigduizend! Een abonnee één nieuwe abonnee. Maar dan ook *allemaal!* Kan het? Maar natuurlijk kan het. Wij hebben het immers in de afgelopen vijf jaren *bewezen!* Wij doen het met onze speciale dynamo, die „Poekoel teroes” heet. Het kan. Het MOET!

Waarom moet het? Omdat het aanbod van copy blijft toenemen. Wij kunnen onze Tong-Tong onmogelijk zo klein houden. Dit nummer heeft al vier pagina's meer. Wij moeten groeien tot 32 pagina's en meer. Eerst dan zal ons blad die wijde variatie hebben, die ons rijke wijde leven in Indië benadert. Maar vier pagina's meer betekent al direct dat wij in een hogere gewichtsklasse komen voor de porti. Dat betekent een plotselinge en fikse uitgave meer. Wij kunnen als in afgelopen jaren telkens noodgedwongen ons abonnementstarief verhogen, maar dat lijkt ons onredelijk. Als wij onze meelezers ertoe kunnen brengen óók een abonnee te nemen, dienen wij onze opvattingen van verbondenheid en vriendschap eerlijker. Want waarom zouden tienduizend abonnees zelf meer moeten betalen om tienduizend meelezers een gratis genoegen te verschaffen? Ook al zou U daartoe bereid zijn: doe dan wat beters: geef zo'n meelezende vriend een jaarabonnement *cadeau*. Maar poekoel teroes van die tienduizend naar de twintigduizend!

De tijd is goed. 21 maart begint de Lente. Komt „de spirit van de Zon” bij ons terug. Onze grafieken hebben ons geleerd dat bij ons, kinderen van de zon, in herfst en winter de geneigdheid het grootst is om te bedenken, om twist te zoeken, om te vertwijfelen. Dat daarentegen elk jaar, bij de terugkeer van de zon, de ware Tong-Tong-geest wakker wordt: toeloeng menoeloeng. Samen wat groots maken. Nieuwe energie en nieuwe hoop worden wakker. Het is tijd om te zaaien!

Besef goed dat wij met tienduizend abonnees méér bereiken. We hebben op slag tweemaal zoveel contacten, die kunnen helpen in de nood, die nieuwe associaties mogelijk maken voor nieuwe ondernemingen. Uw advertentie bereikt op slag tweemaal zoveel kansen voor realisering. En *allemaal onder mensen die uw achtergrond begrijpen, Uw noden en behoeften aanvoelen, uw plannen stennen met begrip*. Besef goed wat U dan automatisch heeft bij-

gedragen door de opvoering van 20 pagina's tot minstens 32 pagina's: het consolideren van nóg meer historische feiten, het openen van nóg meer frisse interessen voor de toekomst. Tong-Tong is geen amusementsblaadje, nóch een duf wetenschappelijk tijdschrift, maar een *levende band* tussen *levende* mensen: hoe groter de band, hoe groter de bestaansmogelijkheden.

Dat is wat wij bedoelden met één plus één is twee-PLUS. Eén avond bij één kopje koffie toebroek plus koeweh sempotong met al uw groothartigheid, al uw overredingskracht een vriend abonnee maken en U doet méér voor uw vriend dan hijzelf misschien beséft: U geeft hem 19.999 vrienden! Met andere woorden: $1 + 1 = 20.000!$ Zijn wij kleine, „uitstervende” vergetenen? Als wij alleen staan, ja. Maar met twintigduizend en één Tong-Tong zijn wij sterker dan wij alle afgelopen jaren geweest zijn. En nieuwe deuren zullen opengaan naar een wijdere wereld. In één lente kunnen wij ons doel bereikt hebben. In één lente. Laat de Lente van 1962 die lente zijn. Poekoel teroes, Tong-Tong-ers, poekoel teroes! Want één plus één is BANJAK BETOEL!

Is tien gulden te veel? Als U per maand een inkomen hebt van maar f 250,—, dan verdient U in een jaar $12 \times f 250,— = f 3000$. Tien gulden is daarvan maar 3%. Velen kopen elke maand een lot (in 1 jaar f 12,— of 4%) of wekelijks een toto-staatje... en winnen NIETS.

Met deze tien gulden voor Tong-Tong heeft U tweemaal in de maand tientallen pagina's interessante, direct-aansprekende en vreugdegevendende leesstof. Méér: U heeft twintigduizend vrienden over de hele aardbol: van Canada tot de Salomonseilanden, van Malaya tot Argentinië, van Perzië tot Tanganyika, van Hongkong tot Aruba.

Had U ooit gedroomd voor maar een tientje zoveel meer bestaansansen te kunnen kopen dan welke loterij U ooit geven kan? Ajo, Kinderen van de Zon, sta op, reikt elkander de hand en dan samen voorwaarts naar een toekomst die wij *zelf* in de hand hebben. Poekoel teroes! DEZE LENTE DE TWINTIGDUIZEND!

P.S. En met elke abonnee die U aanbrengt, wint U een origineel tong-tong-lepeltje, niet zo maar een sendokje, maar een bewijs van inzicht, begrip en ondernemingslust! Poekoel teroes!

Dit
lepeltje
krijgt U
wanneer
U ons
een
jaar-
abonné
aanbrengt!

$1 + 1 = 2 +$
neen,
 $1 + 1 =$
BANJAK
BETOEL!

Poekoel Teroes

TERUGGEVONDEN

Bij het opruimen kwam een bijbeltje (Nw. Testament) dat ik in krijgsgevangenschap van de dominee kreeg, weer tevoorschijn. Het behoort toe aan: F. J. van Diest, mil. sld. 3de escadron gemot. cavalerie, Malang. Wil de eigenaar (of wat niet te hopen is, nabestaanden) het terug hebben, dan kan het hier worden afgehaald:

F. TH. J. WITTERLAND
HULSHORSTSTRAAT 107
DEN HAAG

DE BLIK TERUG - DE BLIK VOORUIT

Tong-Tong blik terug op het verleden — niet in sentimenteel en passief heimwee, maar in een welbewust en georganiseerd streven om onze mooiste historische tradities uit Nederlands Indië te consolideren, opdat er nieuwe waarden in gevonden mogen worden voor de toekomst.

Tong-Tong blik ook vooruit: handhaaft en versterkt de banden met Indische Nederlanders over de hele wereld o mdoor uitwisseling van nieuwe waarden onze geest te verruimen en onze maatschappij te verrijken.

Door onvermoeid te streven naar invoering van méér nuttige tropische waarden in Nederland. Niet blijven staan bij peper, notemuskaat en loempia sadsja, maar méér, hoger, mooier. Het kán. De Indische groep Nederlanders is géén uitstervende groep, maar een nieuw zuurdesem. Met de leus „Poekoel teroes” zullen wij slagen.

Klanken uit Zuid Afrika

Er is een groeiend nationaal bewustzijn onder de blanken, de kloof tussen Afrikaans-sprekenden en Engels-sprekenden is bezig te verdwijnen. Er is een toenemend vertrouwen in de toekomst van Zuid-Afrika.

Wanneer Zuid-Afrika werkelijk op de drempel van de ondergang staat, zoals de onheilsprofeten buiten dit land nog dagelijks verkondigen, wanneer de blanke hier nog hoogstens vijf of tien jaar respijt wordt gegeven, waarom keerden dan duizend Zuid-Afrikanten, die na Sharpeville en na de uitroeping van de Republiek naar Australië emigreerden, in de afgelopen maanden terug naar een land, dat volgens vele buitenstaanders gedoemd is onder te gaan?

Het is een Engels oppositieblad, de Johannesburgse „Star“, die deze vraag heeft beantwoord.

„De Zuid-Afrikanten hebben, misschien zelfs zonder het te weten, in de loop van de decennia een gemeenschappelijke waardering voor elkaar ontwikkeld, een gemeenschappelijk gevoel van „elkander nodig te hebben“, die zo groot is, dat in vergelijking hiertoe alle politieke scheidinglijnen verbleken.

Hoewel hij zich daarvan misschien niet geheel bewust is, zijn het juist deze gevoelens, die de emigranten bewogen hebben terug te keren en het is hierop dat in werkelijkheid onze veiligheid en toekomst gegrondvest is “.

Opperhoofd Kaizer Mazimba, erfelijk hoofd van de Transkei en waarschijnlijk binnenkort de eerste Premier van dit gebied, heeft in Umtata, de hoofdstad van de Transkei, medegedeeld, dat de nieuwe regering van de Transkei zal streven naar nauwe samenwerking met de blanken in dit gebied. Hij deed een beroep op de blanken om het land niet te verlaten, omdat, zoals hij nadrukkelijk verklaarde, de Transkei beseft dat de ontwikkeling van het land en de verhoging van het levenspeil van de bevolking niet zonder blanke hulp kan geschieden.

Wij zijn, zo merkte hij op, er ons terdege van bewust wat de blanken voor ons gedaan hebben en wij zullen dit niet vergeten. Opperhoofd Mazimba ontvouwde vervolgens de plannen van de Transkei om de agrarische productie op te voeren en door industrialisatie het welvaartspeil van het land te verhogen. Deze plannen zo besloot de heer Kaizer Mazimba, kunnen niet in één dag worden uitgevoerd en wij zullen de hulp van de Zuid-Afrikaanse Regering niet kunnen ontberen. De vertegenwoordiger van de Transkei in Johannesburg, de heer T. Moses, drukte zich in dezelfde bewoordingen uit, toen hij verklaarde, dat de Transkei alleen door samenwerking met de blanken de beste kansen zou maken om het gebied te ontwikkelen.

Af en toe plaatsen wij „Klanken uit Zuid-Afrika“. Deels omdat wij daar lezers hebben,

deels omdat de anderen onder ons de grote sympathie van de Indischman voor de Transvaal nog niet vergeten zijn (E. J. E. Douwes Dekker vocht als vrijwilliger tegen de „Rooinoks“!), deels omdat wij „Europeaan onder het Zuiderkruis“ waren, net als zij. En dat hun leven en moeilijkheden begrijpen.

Deze sympathie bonden wij vast, ondanks al het getier over Apartheid. En we zijn er van overtuigd dat de Zuid-Afrikanen hun eigen oplossing wel vinden zullen, een betere oplossing ook voor de Neger, dan door de etnische kacheltzitter veilig thuis bedacht kan worden.

Sinds 1 maart j.l. zijn (na vele maanden van nuttig medewerkschap) aan de redactie van Tong-Tong verbonden: Mr. H. C. L. (Wies) van Maarseveen en M. H. J. (Maus) Rugebregt.

Beide kunnen in de Nederlandse maatschappij een „veiliger“, een veel beter betaalde betrekking vinden. Maus zegt in feite een goed betaalde ambtenaarsbetrekking waarwel om voor minder dan de helft bij Tong-Tong te komen werken.

Dat zij dit doen na maanden lang de „ups and downs“ van Tong-Tong te hebben meegemaakt, de vele sombere voorspellingen en veroordelingen van dit blad aangehoord te hebben, pleit zowel voor hen als voor het Tong-Tong-streven: 1. Ook al mocht er veel waars zitten in allerlei voorspellingen, een reden te meer om dit blad bij te springen en positief op te bouwen naar succes. Ondernemingslust boven „veiligheid“.

2. Beide zijn te oud en intelligent om verdacht te kunnen worden van een lukrake gooi naar succes. Zij hebben hun beslissing genomen na jarenlange nauwe samenwerking. Zij hebben *das* waarden gevonden, die hun stap rechtvaardigen. M.a.w.: er zitten wél realiseerbare grote mogelijkheden in Tong-Tong. Met dubbel vertrouwen gaan wij de toekomst tegemoet.

Wies werd geboren in Mestèr; LS Willemslaan en Nioghschool, CAS, Rechtshogeschool Batavia. Naast een ambtelijke carrière ook veel en verdienstelijk werk op sociaal terrein. Ze is een telg uit een eeuwe oude Indische familie, die vele uitnemende figuren heeft voortgebracht. Werken voor Tong-Tong is voor haar: een goede en rervolle Ned. In-

DE WAARDE VAN HET TEKORT

Alle ups en downs van het leven nam ik met vrij grote gelijkmoedigheid behalve die ene keer toen ik zo arm was dat ik zelfs geen pantoffels kopen kon en barrevoets moest gaan. Bitter ging ik naar de moskee om God mijn nood te klagen. Daar zag ik een man zitten zonder voeten en ik loofde God dat Hij mij nog voeten gegeven had om te kunnen verlangen naar schoeisel. Want op een verzadigd man maakt een gevulde kalkoen even weinig indruk als een grassprietje. Maar een hongerig man smaakt een geroosterde knol even goed als een kalkoen. Dat ik altijd verlangen mag behouden naar zelfs het eenvoudigste.

Uit de Galistan

De Gelederen Versterkt

dische traditie voortzetten. Poekoel teroes dus. Selamat datang!

Maus studeerde na de HBS Bandoeng indologie, maar de oorlog onderbrak deze studie. Weliswaar werd daarna de studie voortgezet, maar de onafhankelijkheid van Indonesië deed Rugebregt overschakelen op de douane. Na „De Grote Terugkeer“ zag hij ook hier van af en werd ambtenaar in Nederland. Ondanks de vele desillusies heeft hij zijn grote geneigdheid voor Indonesië nooit verloren. Hoe kan het ook anders als telg uit een familie, die sinds de VOC in de Molukken en daarbuiten vele belangrijke dienaren voor het Ned. Gouvernement geleverd heeft? In de werking van Tong-Tong vindt Maus de voortreffelijke dierbaarheid terug.

We hopen dat de grote lezerskring van Tong-Tong het goede initiatief van onze nieuwe redacteuren zullen appreciëren en honoreren. Last not least Suzon van Bovene-Beynon. Zij heeft een heel apart werkteerren in een volkomen nieuwe (alhoewel lang voorbereide) taak bij Tong-Tong. Zij zal de vele artistieke waarden, die wij uit Indië meenamen, nieuwe gestalte geven en in illustratief, decoratief en ander vormgevend werk naast de gedrukte letter de Hollandse binnenkamer binnenkomen. Hoe, dat zult U nog wel zien. Niet somborg, niet voorspellen, DOEN! Want een nieuwe fase in het bestaan van Tong-Tong wordt langzamerhand geboren. De stemmen uit het oude Indië zullen één voor één wegsterven, dat is waar, maar hun gedachten zullen een tastbare vorm vinden in deze Nederlandse maatschappij tot in lengte van dagen.

Suzon, geboren uit een oude Indische familie, ging al heel jong naar Nederland, doorliep de Academie voor Beeldende Kunsten in Den Haag en keerde naar Indië terug, waar zij ook na haar huwelijk met Aneta's bekende G. A. van Bovene als tekenares en illustratrice van boeken en tijdschriften grote bekendheid verwierf. In de oorlog volgde zij haar man op vele journalistieke omzwervingen (Australië, Amerika, Chinking, Engeland). Bij zijn dood (op het eind van de oorlog) vestigde zij zich in Den Haag als tekenares en tekenlerares. Haar grote liefde voor talloze vormen van Indonesische kunst heeft zij nooit verloren, integendeel vaak en met succes toegepast in haar werk.

Suzon is een oude bekende van me: ze gaf mij als tekenlerares les op de kweekschool. We zagen elkaar weer na 35 jaar. Hoe ze bij Tong-Tong kwam? Zo: „Doe je mee, Suzon?“ „Maar natuurlijk!“ (Op een toon alsof ze zeggen wou: waar zit ik anders op te wachten?) „Ik kan je nog niets bieden, Suzon, zelfs niet zwart op wit beloven. We moeten het samen maken“. „Dan beginnen we na!“ Papier en potlood risten tevoorschijn: de eerste forse lijnen stonden op papier, rang-rang-rang. We zijn gestart. Poekoel teroes!

U kunt nu voor al Uw drukorders ook terecht bij

Tong Tong

Wij nemen de grootste en ook de allerkleinste (visitekaartjes, briefpapier, etc.) orders aan.

Bestellingen en informatie te richten aan: De Redactie

- ★ U betaalt niets meer dan waar ook
- ★ Er wordt aparte aandacht aan Uw werk besteed
- ★ U helpt Tong Tong opbouwen

DE REDACTIE.

De roep van Tong-Tong

U heeft het goed geschoten: inderdaad heb ik iets met het voormalige Ned. Indië te maken, ik ben er n.l. geboren. Mijn wieg stond in Soerabaja en negen prille jaren sleet ik in Bandoeng.

Wat was het toch een wonderlijke intuïtie die de in Indië geboren en bijna altijd doet herkennen. Ik heb er dus maar tien jaar gewoond, mijn ouders waren echte totoeks, en toch! Het zal wel liggen aan het feit dat dit grandioze land, vooral in die ontvankelijke jeugdijaren, voor altijd een stempel op je drukt. De banden met Indië zijn in Holland natuurlijk nooit helemaal verbroken. Wij hadden nog veel Indische kennissen en mijn vader bestemde mij voor een loopbaan bij het B.B., zodat ik in 1938 in Leiden ging studeren. Alles wat ik mij nog betimmerde van de zoete woorden van baboe Piti en Amat Seminta, de eerste verhalen uit mijn jeugd, werd nu streng wetenschappelijk getoetst aan moeilijke maleise stukjes die onveranderlijk begonnen met: „Adalah se-orang di...“ of: „Adalah radja-radja melajoe“. Ik heb het nog tot een candidaatsexamen gebracht, maar de oorlog en mijn eigen toneelaspiraties brachten mij op een weg die nooit meer naar het Land van Herkomst heeft gevoerd.

Mijn beroep van toneelspeler brengt mij weinig meer in aanraking met oude Indische herinneringen. Alleen is juist daardoor de confrontatie soms des te verrassender. Ik weet nog heel goed dat ik als aankomend acteur-tje solliciteerde bij Cees Laseur. Na nog geen vijf minuten zei hij: „Jij komt zeker uit Indië“ Hij bleek zelf in Kota Radja geboren te zijn. Later, onder zijn regie, riep hij weleens plotseling: „Pëm, plan-plan sadjah.“ Het klonk merkwaardig tussen de teksten van Anouilh of Christopher Fry. Behalve hij en ik begreep alleen Cruys Voorbergh welke actrice hij bedoelde met „Tante Gemoek“. Weet U dat van deze laatste acteur een aandoenlijke babyfoto te zien is in Tempo Doeloe van Breton de Nijs?

Ook Cees Laseur was het die mij eens een rol toebedeelde in een musical van de Haagse Comedie. Nu kan ik absoluut niet zingen en mijn muzikale, solistische aandeel was dan ook beperkt tot een zangerig zinnetje: „hoe is 't mogelijk“ Of nu het daverende orkest mij tot zo'n panisch verlangen naar de bescherming van het moederland bracht weet ik niet, maar in ieder geval schijnt dat ene zinnetje zo Indisch als: „hoe is 't mohülük“ geklonken te hebben, dat mijn collega's iedere avond opnieuw de grootste moeite hadden zich goed te houden.

Toen ik gisteren de twee nummers van Tong Tong las, viel het mij op dat, naast een prijszwaardige tendens om heden en toekomst niet te vergeten, het blad aan zovelen van uw lezers de gelegenheid geeft om nog tamelijk recente herinneringen uit te wisselen, zonder die gemelijke en op de lange duur toch wat irritante toon waarop in sommige Hollandse kringen nog over het voormalige Nederlands-Indië wordt gesproken. De nostalgie is heel zuiver, heel menselijk, heel begrijpelijk en daardoor zeer sympathiek. Maar U heeft mij niet gevraagd een oordeel over uw blad te schrijven. U vroeg mij, als U iets met Indië te maken hebt gehad, vertel er dan wat over en tot mijn eigen verbazing heb ik al heel wat weg zitten tikken. Het zal wel komen door het feit dat dit land ons altijd in zijn greep zal blijven houden, zelfs als men ruim dertig jaar geleden Belawan-Deli voor het laatst aan de kim heeft zien verdwijnen. En dan springt onmiddellijk weer die herinnering naar voren van de eerste winter in Holland. Ik stond als tien-jarig jongetje moeizaam en

eenzaam in een polder tussen Voorburg en Leidschendam (kan het Hollands?) op de pas verworven schaatsen en plotseling besefte ik dat alles om mij heen doods was. Het water was gestold onder zwart ijs, de gras-spruitjes waren wit en roerloos, de bomen stonden kaal, zonder een blad.

De lucht was loodgrijs. Strikt grijs, alsof iedere nuance verboden was. Op dat zelfde moment kreeg ik een tomeloos verlangen naar de Tji-Kapoendoeng die achter ons huis aan de Braga-weg stroomde, met het houten bruggetje naar het erf van de familie Groen en de duizenden zonnevlekjes tussen de bamboeblaadjes. Ik kwam huilend thuis en mijn

De Roep van de Tong Tong
Wij schreven een briefje aan Pim Dikkers (wie kent hem niet van *Toneel of Televisie!*) omdat wij dachten dat bij „Indisch“ was. En ziehier zijn antwoord, dat wij praktisch onverkort plaatsen. Het is voor ons alweer een aanwijzing in de richting van de juistheid van onze hypothese. De stelling n.l. dat ook na twee of drie generaties het niet „gedaan“ zal zijn met de „Indische“ invloed. De afkomst en zelfs het simpel daar geboren zijn, dus zo wel erfelijke als milieu-factoren, zullen ook in de toekomst een rol blijven spelen in het karakter en de „attitude“, de houding van de persoonlijkheid. Eigenlijk popelen wij van ongeduld om deze hypothese eens wetenschappelijk getoetst te zien en wij hopen dat het tijdstip niet veraf meer zal zijn dat dit onderwerp door een sociologisch-psycholoog onderhanden wordt genomen. Graag zouden wij dit zelf doen, maar dit zal zoveel concentratie en tijd vergen, dat wij het direct-praktische werk voor Tong-Tong in de steek moeten laten.
Entre ces deux mon coeurs balance!
W. v. M.

ouders waren boos. Een Hollandse jongen hoort blozend van het ijs te komen en dan hongertig op de sneet aan te vallen. Maar ik ben nooit een echte Hollandse jongen geworden. Daarvoor herinnerde ik mij te goed de tjemara's op het erf van de Java'sche Bank, waar ik speelde met mijn vriendje Karel de Rooy, en waar je 's middags, als de kebon was gaan slapen, de stilte kon horen.

Ik stond als tien-jarig jongetje moeizaam en eenzaam op de pas verworven schaatsen.....

Een „buitenstaander“ aan het woord

Wie geregeld luistert naar de boekbesprekingen welke Drs. Max B. Teipe zondags voor de AVRO-microfoon houdt, zal meermalen reeds getroffen zijn door de wijze waarop deze criticus werken van Indische auteurs beoordeelt. Want de wijze waarop hij de dingen naar voren brengt getuigt van een brede visie die zo afwijkt van wat wij gemeenlijk ontmoeten, dat men als daar niet de kleine accentfoutjes waren, zou denken dat „een van ons“ aan het woord was. Zijn mening over onbegrip en vooroordeel inzake alles wat Indië betreft — zoals hij het eens noemde: het Multatuli-complex van ons volk, een minderwaardigheidsgevoel dat berust op onvoldoende kennis van zaken en een vaag humanitarisme, bezinnsel van verlichtingsdenkbeelden — steekt hij daarbij niet onder stoelen of banken.

Zijn jongste bespreking, die van „De eerste Etappe“ van H. J. Friedericy, was er wederom een voorbeeld van hoe het ook voor een „buitenstaander“ mogelijk is over zaken die zij niet uit eigen waarneming en ervaring kennen, een juist oordeel te hebben, als zij zich terzake op de hoogte willen stellen en zich in de materie inleven.

Dit geeft ons hoop, dat ons streven in de toekomst meer vruchten zal afwerpen, en dat onze pogingen om het Nederlandse volk ervan te doordringen dat het in zijn totaliteit beschikt over vele nuttige waarden — waarden die wij meebrengen — waarvan het bestaan niet werd vermoed, eens nog succes zullen hebben. Een van de baanbrekers die ons daarin helpen is Max Teipe. Hij is geen „buitenstaander“, hij is „een van ons“. Wij zijn daar blij om. Wij zijn daar trots op!

W. v. M.

En de heerlijke melancholie van een regen-dag op de kina-onderneming Tji-Kembang, egeens hoog in de Preanger. Of het hete, zachte asfalt op de weg van school naar huis in de buurt van het Pieterspark. Maar vooral ook het beschermend gebaar van de mandoer Seminta, toen ik eens doods bang was voor de draken in een Chinese optocht. De hamer van Seminta, het was een heel speciale, hangt nog in mijn schuur. En wat zou ik er niet voor over hebben mij te kunnen herinneren wat hij me allemaal verteld heeft bij de Hollandse lantaarnplaatjes. Ik weet nog dat er een bij was waar een schoorsteenveger op voorkwam!

PIM DIKKERS

Wij vragen: wat is er van de Jam. Groen geworden en waar zit Karel de Rooy? Red.

Monument-park, Menado.

MINAHASA een andere negorij (DEEL II)

Ook het Maleis klinkt anders. Veel woorden van Portugese oorsprong kan men daarin terugvinden, b.v. kadera voor stoel, kavaljo voor paard, tjapeo voor hoed. De dagen zijn: hari maandag, hari doea, tiga, ampat, lima, saptie en minggoe. „Njanda” — tida ada—, vood ik op de manier, zoals zij dat woord uitspreken, altijd heerlijk klinken, langgerekt en zangerig van toon. Hoe zoudt U „Langelo” uitspreken, gewoon Langelo zoals die geschreven wordt. Dat dacht ik eerst ook. Toen ik door de telefoon naar de heer Langelo vroeg, hebben ze op kantoor mij finaal uitgelachen. „Ah meneer, mósóh zo, U moet zeggen Langelo, de klemtoon op é (van hek) en iets langer aanhouden. Hij was een zoon van het land.

„seperti di landraad”

De Menadonees is een geweldige redenaar. Hij houdt van het afsteken van lange en hoogdravende speeches. Ik heb een begrafenis bijgewoond, waarbij een lid van de landraad sprak op een wijze, die een van de belangstellenden de opmerking deed maken „seperti di landraad”. Zijn toespraak duurde ruim een half uur. Wij hadden op kantoor een Gorontaloes als schrijver werkzaam. Of hij voor de anderen niet onder wilde doen, weet ik niet, maar wel oefende hij zich geregeld in de welsprekendheid. En de gelegenheid om eens te laten horen hoe ver hij wel gevorderd was, deed zich voor op de verjaardag van een van de kantoormeisjes, welke in een restaurant gevierd werd. Wij allen waren present. Na het woord gevraagd te hebben stond onze spreker op en richtte zich tot de jarige. Hij scheen zijn les goed geleerd te hebben en las niet van het papier af. Zijn toespraak zat goed in elkaar, was in ieder geval goed bedoeld. Als hij even ophield werd geroepen „goed zo, ajo doergaan, djangan perdoeli”. Hij had het over gemeenschapszin en samenleving in de Minahasa. Alleen drukte hij zich wat eigenaardig uit. „Onze samenleving is gezond”, zei hij tot de jarige, „en ook onze gemeenschap is erg goed”.

Er waren in Menado naast de plaatselijke bulletin, die hoofdzakelijk het algemene nieuws publiceerde, twee kranten, die twee maal in de week in het Nederlands verschenen. Zij maakten o.m. melding van gebeurtenissen en de toestanden in de Minahasa. Felle artikelen vaak, maar ook humoristische. De ene redacteur leverde wel eens kritiek op de andere. Zo herinner ik mij dat de heer X in zijn krant schreef naar aanleiding van een stuk van de heer Y dat hem, de heer X blijkbaar niet beviel: „de heer Y ziet alweer wit, wat in feite zwart is”. De schrijver van het artikel had n.l. een nogal bleke huid; men zei, dat hij albino was. Tussen twee haakjes, al-

bino's kwamen in de Minahasa vrij veel voor. Deze legde zich bij de uitlating van zijn concurrent niet neer. Hij reageerde met: „wat verbeeldt de heer X zich wel, denkt hij alleen te weten, dat 2 x 2, 4 is”. De redacteur Y, die op oudere leeftijd getrouwd was met een jonge vrouw had kort achter elkaar een tweeling.

Menado-Kema

Om op dat traject Menado—Kema terug te komen. Kon men eigenlijk wel van kampongs spreken als men daarmee bedoelde die nette witte stenen en ook geveerde huisjes langs de weg. Niet ver van de Airmadidi lag toen een kerkhof, zoiets als de hunebedden. Airmadidi was een districtshoofdplaats. Zie, daar is dat „andere” weer. Op Java had je wedana en assistent-wedana, op Borneo en Sumatra de demang en assistent-demang, hier in de Minahasa sprak men van de hoekoem besar en hoekoem kedoea. Bij Kema is het kustplaatsje Bitong, een vissersdorpje. Toen zaten er veel Japanners, die het beroep van visser uitoefenden en motorboten tot hun beschikking hadden. Het was publiek-geheim, dat de Japanners bij een eventuele inval daar zouden landen. Men veronderstelde toen al, dat die z.g. vissers deel uitmaakten van het personeel van de Japanse marine. In 1939 werd reeds gefluisterd van een mogelijke Japanse bezetting. Een Nipon-jongetje van een jaar of zes vertelde zomaar op welke wijze de soldaten het land zouden binnentrekken. Velen vonden dat een goede grap. Ik kan niet ontkennen dat de Japanners in die dagen zich altijd buitengewoon vriendelijk hebben getoed.

Mr. Oostwoud sprak over de dieren, die hij niet zag en zo goed als niet hoorde. Het was mij reeds opgevallen, dat ik nergens mussen zag. En toen ik dat aan de mensen vroeg, wisten ze niet wat voor vogels dat zijn. Slangenvlees werd er inderdaad gegeten. In de omgeving van Tondano verkocht men op de pasar ook hondenvlees. Er kwam bij ons eens aan de deur een man met een gevild aapje, of wij dat wilden kopen.

Menado zelf is een aardig stadje gelegen aan een mooie baai. Een kade voor de schepen was er niet. Die bleven nog een eind voor de kust voor anker liggen en motorbootjes zorgden voor vervoer van de passagiers en bemanning van en naar het schip. De soos lag niet ver van de zee. Gezellige — soms al te „gezellige” fuifjes werden er gegeven.

Witte Zwarte Piet

De zee kan behoorlijk te keer gaan. Hebt U wel eens van zwarte Piet gehoord, die wit geworden is. Wij wel. Op 5 december zou de goede Sint met zijn knecht ook Menado

een bezoek brengen. Zij kwamen met de grote boot en moesten overstappen op het motorbootje, dat hen naar de kust zou brengen. Het was ongeveer 5 uur in de middag en op het havenresein stonden talrijke kinderen met hun ouders en andere belangstellenden op hun komst te wachten. Ook een muziekkorps was ter verwelkoming aanwezig. De zee stond hoog en af en toe zag men het motorbootje boven de golven uitkomen. Vol verwachting klopte ons hart en vooral dat van de kinderen, toen het bootje de steiger naderde. De muzikanten hielden zich gereed. Bij aankomst van Sint-Nicolaas en zwarte Piet zou in optocht naar de soos gereden worden. Toen het motorbootje gemeerd lag was tot grote verbazing van de wachtenden geen der langverwachten te bekennen. Een van de commissieleden van ontvangst ging aan boord, sprak in gedempte toon met de stuurman, stapte vervolgens in de diepte van het kajuit en kwam even later tevoorschijn met de mededeling, dat Sint en Piet door de lange reis te moe waren en eerst nog in het grote schip wilden uitrusten, maar in de avond toch in de soos zouden zijn. U kunt zich de teleurstelling van de kinderen voorstellen. Later hoorden wij, dat beiden gedurende de overtocht in het motorbootje zo zeeziek waren geworden, dat zij zich moeilijk konden verplaatsen en de knecht meer wit dan zwart was.

12e provincie

De Minahasa, vóór de oorlog ook de twaalfde provincie geheten, is een mooi land met z'n bergen, heuvels en het Tondano-meer. De copra is het hoofdproduct. Of het copra-proefstation nu nog in Menado staat is mij niet bekend. Jammer was, dat toen aan de bevolkingstijnen niet die aandacht werd besteed als daarvoor nodig is. Ik heb nimmer zoveel aardbevingen meegemaakt als in Menado. „Tanah gojang”, noemde men zoiets.

Vruchtbomen zoals wij die op Java kennen, heb ik daar niet gezien. Wij hadden op ons erf manggabomen. De eigenaar van het huis had ze als jonge plantjes uit Java laten komen. Voor het oog zagen de bomen er prachtig uit, maar zolang wij er woonden, waren er geen vruchten aan te zien. Misschien dat de bodem er niet geschikt voor was. De djamboel daarentegen deed het uitstekend.

De dorpjes vond ik er ook weer anders uitzien dan de desa's op Java. Ook de mensen zijn anders, hoe zal ik het zeggen, de meisjes vrijer, de mannen wat branie-achtig. Ze zijn ook lichter getint. Weet U, wanneer er toen een jongen uit het ene dorp het waagde verkeer te hebben met een meisje van een ander dorp, liep afgetuigd te worden. In Menado is een woonwijk genaamd kampong Makérét. De jongelui die daar woonden waren van een bepaalde slag en nogal gevreesd. Soms deed de buurt mij denken aan de Jordaan met haar eigen gewoonten en zeden. Vóór Nieuwjaar hielden de jongelui een soort carnaval.

Zij die in Menado geweest zijn, weten waarschijnlijk wel wat toenoetoon is — echte Menadonees kost en op bijzondere manier bereid — en toetoeroga, schildpaddensoep. Lelampa is lempet, niet met vlees, maar vis. Waarmee ik maar wil zeggen, ook dat is anders.

„borgers”

Een geheel nieuwe omgeving voor hem, die uit Java komt en waar hij zich aanvankelijk een vreemde voelt. Maar eenmaal ingeburgerd, zal hij voorerst de Minahasa niet willen verlaten. Zo was het ook met de eerste kolonisten gegaan, die bleven daar. En al noemen hun afstammelingen zich nog wel „borgers”, burgers, Menadonees zijn zij in alle toonaarden. Eveneens Menadonees voelt zich

„Schoon ver van jou...”

Van Marijke Steevensz kregen wij een uitvoerig verslag van een in februari gehouden Indische avond van de „Tropical Club” in Los Angeles, dat door zijn grote lengte en bij de beperkte plaatsruimte en late ontvangst niet in zijn geheel kan worden geplaatst. Maar vermelding verdient die avond zeker.

Want het betreft hier een zelfstandige, gedurfde en in populariteit steeds groeiende recreatie die zich in steeds toenemende mate herhaalt: de Indische fuifjes beginnen in Californië zo zotjes aan een veel belangrijker sociaal evenement te worden dan ze in Nederland ooit geweest zijn. Ze bewijzen ook dat de Indischman, als hij zijn eerste moeilijke bestaansstrijd gewonnen heeft en min of meer succesvol is gesettled, zijn „oude liefde”, het Land van Herkomst, niet vergeten blijkt te zijn. Integendeel: naast al die autochtone cultuurvormen in Amerika van haar Chinese, Japanse, Mexicaanse, Manillese enz. enz. burgers, een even populaire plaats wil geven. En het lukt!

Het wordt allemaal gedaan door amateurs, maar met grote toewijding en ijver hun ideaal. Enkele namen? Peggy Breedveld (die op Tjalie's eerste show-avond in Nederland ook met serimpi-dansen kwam), Nellie Borneman, Rudi Blaset, Renee den Daas (met kronjong en hawaii bijzonder geliefd). De organisator is de heer Uekert, die een fantasierijke en kundige hand demonstreert op het gebied van managng, decors, enz. En natuurlijk ontbreekt de Indische tafel niet, waar tante Dik van de Kolk haar beste beentje voor zet.

Marijke Steevensz koos haar slagzin voor haar verslag de aanhef van het bekende lied: „Schoon ver van jou, blijf ik steeds aan je denken...” en telkenmale noemde ze bewijzen van ontroering, geluk en rijkdom, die de talloze gasten op deze avond toonden zowel onder de oudere als jongere „Indo-Amerikanen”. De ouderen riepen bewuste herinne-

ringen op, de jongeren voelden ergens opeens een snaar trillen van ongekende emotie.

Velen kenden de dans voorstellende de strijd tussen Ardjoena en Hanoman, niet en waren verbaasd de witte figuur, waarvan zij dachten dat zij Het Goede symboliseerde, te zien verliezen. Maar de waardigheid en de schoonheid der dansfiguren maakte op iedereen een overweldigende indruk.

Ook de vele Nederlanders en Amerikanen op het feest waren van het geheel zeer onder de indruk. Het is goed dat de Indischman zijn licht niet onder korenmaat stelt en duidelijk maakt dat hij als afstammeling van twee volken (en dus twee culturen) een aparte sociale en culturele instelling heeft van grote creatieve waarde. Met veel studie en veel oefening zal in dat vreemde Amerika, dat zo gastvrij be-toont tegenover vreemde kunstwaarden, nog zeer veel gepresteerd kunnen worden. Tong-Tong wenst de Indische groep in Californië veel succes toe en hoopt dat de initiatieven hier andere elders in de Nieuwe Wereld zullen ontsteken. Poekoel teroes!

Wij geloven dat dit een foto is, die bij onvoornelijk veel lezers een zucht van jalouzie zal verwekken: „Stond ik daar maar tussen de koffiebomen?” De kleine Administratormoeda is Jap, kleinzoon van Jales Dencher, en wij wensen hem en eigenlijk alle kleinzonen van handjeng betari en handjeng ketjili toe dat zij eens weer tussen de koffiebomen mogen staan!

Ouwe Sobats

Nauwelijks vijf uur in de morgen, maar reeds juicht de koetjita,* op een hoge uitstekende tak gezeten, uit volle borst zijn welkomstlied aan de nieuwe dag. Het thema van deze morgen wordt tot in het oneindige herhaald, zij het dan ook met de nodige variaties.

Wanneer het goed licht begint te worden strijkt hij in glijvlucht op het grasveld neer. Onmiskenbaar moet het een merelsoort zijn, te oordelen zowel naar zijn vorm, als naar de snelle huppende voortbeweging, als hij zoekt naar wormen, slakjes en insecten. Ook wipt hij precies als de merel de afgevallen bladeren omhoog om er iets van zijn gading te vinden.

Alleen is hij wat kleiner en wordt het stemmige zwarte kleed verlevendigd door het heldere wit van de vleugelspiegel, van de buik en van de buitenste staartpenen. Ook het gezang herinnert onmiskenbaar aan dat

van de merel, al is het geluid niet zo vol en rustig, zoals wij gewend zijn te horen op het einde van een mooie lentedag. Toch is zijn zang melodisch en klinkt krachtig. Daarbij worden vleugels en staart soms uitgespreid tot op de grond, waarbij dan opeens de staart weer omhoog wipt en het kopje raakt.

Als hij op het grasveld of in de bloemperken bezig is met voedsel zoeken, hoort men alleen nu en dan een paar maten van zijn zang. Want om te zingen gaat hij altijd op een hoge uitstekende tak zitten of op de vorst van een hoog dak. Dan galmt hij zijn hoogste lied uit!

Op Java leven twee ondersoorten: Copsychus saularis javensis, die voorkomt in West-Java, en in Oost-Java en Bali, Copsychus saularis amoenus, die in plaats van een witte een zwarte buik heeft, en katjer wordt genoemd. In Midden-Java leven beide vormen door elkaar. Weer andere ondersoorten leven op Sumatra, Borneo en de andere eilanden.

De katjer, die als een betere zanger wordt gehouden dan de koetjita, houdt evenals deze er diverse melodiën op na, met de nodige variaties daarop.

Zo zijn de koetjita's en katjers, die in troepjes leven buiten de paartijd, en helemaal niet schuw zijn, een van onze trouwste sobats.

Door hun fleurige persoonlijkheid en zoet gefluit weten zij onze tuinen te verlevendigen. Zij maken ons al heel erg vroeg wakker en zijn de laatste om als de avond valt hun stem te verheffen.

* Copsychus saularis, de Dayalijster van India, op Sumatra moeras genoemd.

Kiesmies - Kishmish

„Veel lezers denken dat het Indische woord voor Kerstmis „Kiesmies” is, zo begint V.M. (Vincent Mahieu?) zijn artikelje in Tong-Tong van 30 december 1961 op pag. 11. „Nee, de kerstdag heet in Indonesië Hari Natal (van Portugese afkomst: Geboortefeest) Kiesmies is echter inderdaad een verbastering van kerstmis. Maar alleen in combinatie met roti”.

Ten aanzien van dat verbasteren moet ik zeggen dat ik bij De Haan, en wel in zijn boek „Oud Batavia” I (uitgegeven door Nix, Bandoeng, 1935, tweede druk) op blz. 528 lees: „Perzië leverde confituren en krenten, die kishmish heetten (Perzisch: kishmish)”. De Haan vertelt er bij dat dergelijke ingevoerde producten (o.a. korma, en „Japanse sjintjao of agar-agar”) per advertentie werden aangeboden. In die tijd (eerste helft 19e eeuw) zal dus „kismis” of „kishmish” ook zonder de „voevoeging” van „roti” — als krentenbrood — zijn voorgekomen.

In dit licht is het dan ook veel duidelijker waarom „roti kiesmies” niet alleen voor „kerstbrood” werd gebruikt, maar — en terecht — gewoon krentenbrood” betekende. Dan is het dus niet zoals V.M. schrijft: „Roti kiesmies, oorspronkelijk „kerstbrood”, werd geleidelijk aan de naam voor in het algemeen „krentenbrood”.

Tjalie: „Ik denk dat je ziek bent; je hebt een beslagen tong”.

Eddy: „Ach je bent zelf ziek; je hebt een beslagen tong-tong!”

Ambtenaar in Oud-Indië

„Oud-Indië”, ja, 't was wel een héél oud Indië, waar ik nu aan denk; zo'n zestig jaar geleden!

En toch al „modern” tegelijk, voór die tijd. Nog maar net beleefde ik te Batavia, zoals toen de klankrijke naam was, iets van de laatste resten van een niet-modern, ouder stadium, je kon bijv. nog wel in buitenlanen (en „gangen”) van Weltevreden (ook al zo'n vriendelijke naam) na siësta en sirammen een mevrouwje voor aan de weg zien zitten, in sarong en kabaja, een luchtje scheppend op zo'n tempo-doeloe stenen muurtje van de oprit van haar erf, en in wát voor sarong en wát voor kabaja! De prachtigste (en echte) batikpatronen in de sarong, de fijnste kanten, juist in het nette, even doorschijnende kabaja, met de klassieke drie gouden spelden aan het ene kettinkje.

Zoiets was voor de plots in het hete Batavia overgeplante totok een beslist schouwspel: folklore en civilisatie, rust en frisheid, natuurlijk schoon en geraffineerde kunstigheid.

Zo 't je al niet verkoelde, het verfriste je werkelijk. Maar het waren reminiscentiën aan een tijdperk, dat duidelijk afliep. In het centrum van de stad, de „Garden City”, zoals Singaporelieden het destijds noemden, was zo iets als sarong en kabaja aan de straat, toen al een onmogelijkheid.

Een inderdaad veel moderner tijdperk was begonnen en in volle groei, een heerlijke tijd voor alle nieuwlichters, maar bovenal voor technici en ingenieurs van elke soort: havenconstructeurs, bouwers van autostrada's, elektrische sterkstroom-mannen, enz. enz. en al niet minder voor amateur-politici (professionals waren er nog niet direct) toen al gauw de nieuwe eeuw Batavia een gemeenteraad bracht, compleet met burgemeester en secretarie en leden in een raad, die nog weleens overluid kwamen te betogen, dat juist *niet* de belangstellenden in de raad behoorden te zitten, maar alleen de belanghebbenden, dat waren dan zij, leiders van plaatselijke bedrijven (de consument kon toen en ginds óók al in het gedrang komen, als de exploitant het voor het zeggen had).

Maar dit alles was alweer iets later, dan toen ik op een dag voor St. Nicolaas in 't Bataviase leven werd gedompeld. Die eerste tropische St. Nicolaas-dag was weinig minder dan onthutsend. En de verdere eerste herinneringen van de totok-ambtenaar waren en bleven voorhands: warmte en Warmte en WARMTE, en daarin zitten, zonder respijt *zitten*, de hele dag op kantoor.

Ach ja, waar bestaan eigenlijk de herinneringen van een kantoor-ambtenaar; zelfs na ruim een halve eeuw, nog anders uit, dan in

dat dagelijkse -zitten-, naast, achter, en soms figuurlijk zelfs onder „bundels” van „stukken”?

Nu, enkel -zitten-, was het toch ook niet altijd maar, tenminste niet daar, waar ik was komen te werken. Er heerste een broederlijke (en zusterlijke) hooni soit qui mal y pense-sfeer, die op allerlei manieren uitkwam. Was er een aardige promotie, dan werd het ganse kantoor op gezette tijd mee geïnviteerd op een gezamenlijke borrelruif (de even bedoelde zusters kregen netjes haar deel op 't kantoor bezorgd, de borrel natuurlijk passend vervangen).

En op kantoor zelf, werd er, als er één beu werd van al dat zitten, ook wel *gereden*: per fiets n.l. Het kon n.l. gebeuren, dat er iemand genoeg van dat -zitten- had en de bundels om hem heen *bandeluís* dreigde te bezorgen, een ernstig verschijnsel in dat vak van mij, waar iets tegen gedaan moest worden, dan besteed zo iemand allicht de fiets en bracht de collega's in hun kamers een kort peddelbezoekje. De situatie was daarvoor bijzonder gunstig, oud-Indiërs zien het zó voor zich: het kantoor zelf een zeer oud-maar statig bouwsel, ongeveer uit de Dacodels-tijd, met groot erf; in het gebouw behalve de grootmachten in hun eretrekken alleen, het allerheiligste van elk groot ambtelijk bureau; het Archief met aanhang, op het erf aan beide zijden, zo'n ver naar achteren doorlopend „paviljoen” met een rij ruime kamers in volgorde, waar vóórlangs een gaanderij met afdak tegen zon en regen, het geheel bevoerd met van die fraaie aloude rode Compagnie's tegels (waar alles op wiebelde), en alle kamerdeuren wagenwijd open om naar de oververhitte atmosfeer koelte te ontlene (logika is maar alles)!

Daar zat je dan, zodra je van helemaal „niets” tot een begin van een „iets” was geworden, te tronen midden in de kamer aan een voormalig monumentale schrijftafel, toch altijd nog te klein voor de copieuze voorraad „bundels” en zelfs minskuul in dat grote lokaal. En als je dan eens goed verdiept gedoken zat in één zo'n bundelgeval, dan kon het gebeuren, dat je een licht gedruis, geruis of gesuis hoorde en zag je één van de anderen in plichtig tempo per fiets onberispelijk cirkelen om je schrijftafel heen en de deur waardoor binnengekomen, weer uitdraaien, meestal zonder taal of teken te doen horen, om de tocht naar het volgende vestrek even zwiingend voort te zetten.

Je wende eraan, maar de eerste maal, vond je het lichtelijk krankzinnig. Zulke dwaze dingen gebeurden er meer „bij ons”, zonder veel onderscheid van rang, stand of ranglijst en hebben wij tot vandaag toe de herinnering

Bekende wijken van Batavia

Pasar Minggoe, bekend om zijn heerlijke vruchten en berucht vanwege de bandieten was een stuk van het particuliere land „Ragoenan”, dat in het bezit was van de familie Cardeel.

Tanah Abang heette destijds Bingam's hoogte, naar de Kapitein-Chinees *Bing Am*, die er in 1650 zijn suikermolens bouwde. Het aantal Chinezen bedroeg toen 6 à 7000.

Rijswijk werd genoemd naar het bolwerk dat aldaar in 1659 werd gebouwd temidden van de *rijs* (t) velden.

Moleenvliet. Dit kanaal liet Bing Am graven van Djaja Monjet (Apenwacht) recht naar het Noorden tot aan de stadspoort. Aan dit kanaal werden vele molens gebouwd, o.a. de kruidmolens.

Meester-Cornelis. In 1655 vestigde zich in Batavia een Christenmesties die uit Banda kwam. Hij onderwees er de Christelijke godsdienst in het Portugees en Maleis, vooral onder zijn rasgenoten. Batavia telde toen een teveel aan godsdienstleraren en daarom werd aan *Cornelis Senen* (of *Isnes*) ten Zuiden van de stad een stuk land toegewezen dat destijds *Cornelis-tan* werd genoemd. Meerdere malen heeft men getracht die naam te wijzigen, maar men bleef het hardnekkig Meester Cornelis noemen, zelfs na vestiging der Militaire School. Vele van de leerlingen van Mr. Cornelis vestigden zich te Depok, waar goede klei voor de aardewerk-industrie werd aangetroffen; er was toen al veel vraag naar mastavaten, bloempotten, anglo's e.d.

Nu nog, ondanks de naamsverandering in Djatinegara, blijft men de plaats of liever wijk, hardnekkig Mester noemen. Reeds eerder heeft men Mr. Cornelis willen herdopen in een naam die met Djati begint of eindigt, en later nog weer eens toen er het fort „Nieuwendam” werd gebouwd. Tevergeefs!

W. F. SCHARDIJN

Waar komt dat woord vandaan?

De heer D. J. Hendriks schrijft ons: „Het woord „anggoer” voor druif of wijn schijnt in de Franse tijd ontstaan te zijn. Het verhaal gaat dat „de Fransen” na de ontvangst van een zending wijn uit het vaderland een waar festijn aanrichtten om al die drank soldaat te maken. En iedere keer als de glazen leeg waren werd er geroepen: „Encore! Encore!” De dienstdoende djongossen trokken de voor de hand liggende conclusie: „Encore”, in hun oren verbasterd tot „anggoer”, was natuurlijk wijn. En van de wijn terug naar de druiven was maar een klein stapje”.

Heeft één van onze lezers misschien een andere verklaring?

aan het Bataviaans kantoorleven prettig doen blijven.

Als ik mijn aardse leven opnieuw *moest* overdoen als kantoorpersoon, dan zou ik — zo zei ik vroeger allang pensioen hebbende — vaak: persé wéér naar Indië te willen gaan en niet in Holland blijven;..... ach, dat men zo iets heden heel niet meer zeggen kan!

't Zijn niet enkel de kantoorpersoonen, die heden al te veel het gevoel hebben, „voor niets gewerkt te hebben”, ook die technici, ingenieurs en anderen waaraan ik zo straks dacht en die van Java een land van „onbeperkte mogelijkheden” hadden gemaakt (ja, zo noemden wij het wel onder elkaar in enthousiaste buien) dat zich meer nog met Amerika kon vergelijken dan Nederland;... „voor niets”. even voor niets als de pyramiden in Egypte, de monumenten der Inca's?

T. HERBERT

Journalistieke Totems en Bonzen

UIT EEN ONVERSCHONKEN BEZIT EN EEN VERGANE TIJD (4)

In 1896 trok een volkomen onbelangrijke Amsterdamse kantoorbediende naar Nederlands (2e naamval) Indië, waar hij gecharterd was door de Koninklijke Petroleum Maatschappij voor de baan van assistent-boekhouder in haar bureaux te Medan.

Karel Wybrands — zo heette deze man — was toen 33 jaren oud, en nog vrijgezel. Een huwelijk, hoezeer verleidelijk ook, beschouwde hij in de eerste plaats als een blok aan het been, struikelblok op weg naar rijkdom, invloed en roem, die zijn verbeelding en zijn ambitie hem hadden uitgestippeld. „Gepland” heet dat tegenwoordig.

In het bedompte en stoffige kantoor in Medan, kwam onze vriend echter al spoedig tot de ontdekking, dat dit ook al geen bushalte was aan genoemde weg. Bovendien had hij nooit gehouden van cijfers en getallen met hun spel van optellen en aftrekken, vermenigvuldigen en delen. Ook op de schoolbanken in Amsterdam was hij een van die jongens geweest, die mooie cijfers voor de talen, doch slechts viereen en vijven voor wiskunde en aanverwante vakken kregen. Hoe was hij ooit tot de boekhouding gekomen? Hij begreep het zelf niet.

In Medan, d.w.z. één voet op de onderste spoor van de ladder, won in hem de mening veld, dat er in de journalistiek meer lauweren voor hem waren weggelegd dan op de berm van de petroleumindustrie, en dat optellen en vermenigvuldigen alleen interessant was als het je eigen portemonnaie betrof.

Met de schrijverij, die hem ook aantrok, verdiende je, zeker in Indië, het zout in de pap niet. Dus werd het journalist.

Hij solliciteerde bij het beste van de twee dagbladen in Deli: de SUMATRAPOST, en kreeg daar een plaats als jongste redacteur.

De Fransen hebben een spreekwoord, dat zegt: „L'appétit vient en mangeant”. Dat ondervond Karel Wybrands ook in het Medanse redactie-bureau. De SUMATRAPOST was en bleef toch maar een plaatselijk blaadje. Zelfs de kans van over enige jaren redacteur ervan te worden, kon zijn ambitie niet bevredigen. Daarvoor was hij niet naar „de Oost” gekomen! Het land, waar — zoals de soliede Hollanders in die dagen zeiden — de jongelui die voor niets of bijna niets deugden, carrière en fortuin konden maken.

Op Java moest je een krant van wereldformaat kunnen maken. Onze Karel zag zich al naar kantoor gaan in een eigen automobiel-met-chauffeur (in die tijd het toppunt van weelde). Zag zich, met de tropenhemel nog op de schrandere kruin, en geëscorteerd door een jongen met de lijvige akentas, de deur passeren, waarop een bordje met het woord Hoofredactie hem toelachte. En aan een stel te melken redacteurs zijn instructies uitdelen voor die dag. Zag zich, te zamen met een bejuwelde mevrouw Wybrands in zijn eigen loge, in de schouwburg of de kerk. En vooral zag hij zich, telken jare op Nieuwjaarsdag de enveloppe in ontvangst nemen met een tantième van 4 nulletjes! Dit, ja, dat was *leven*. Hier in Deli was 't maar vegeren.

Maar dat hij tien jaren later machtiger, want gevreesder en rijker, zou zijn dan de Gouverneur-Generaal in zijn paleis te Buitenzorg, dat had zelfs K.W. toen niet durven dromen. De jongste redacteur van de SUMATRAPOST begon te sparen. Daarom liep hij naar bureau in plaats van te fietsen, at een onbelegde boterham en op zon- en feestdagen (hari besar) wat rijst met sambal, en daarom bracht hij elke maand de helft van zijn bescheiden salaris naar de Spaarbank. En toen hij genoeg had voor een „enkele” reis 2e klas met de

K.P.M., voer Karel Wybrands naar Batavia, de stad zijner dromen...

Daar aangekomen, en geïnstalleerd in een goedkoop pensionnetje, besloot hij, zich niet te haasten en eerst eens enkele dagen de kat goed uit de boom te kijken. Want *uw* mocht hij zich niet vergissen.

Hij kocht geregeld de drie plaatselijke kranten en pluisde de advertenties „personeel gevraagd” na.

Al spoedig viel het hem op, dat één van de drie: het NIEUWS VAN DEN DAG VOOR NED. INDIE, haast geen advertenties had. Die zaak moest niet zo erg floreren, een paar honderd abonnees konden de kosten niet dek-

FEUILLETON DOOR

ken. Zo kwam het dat onze vriend de twee of drie aandeelhouders van dat blad en de geldschijter, de ESCOMPTO MAATSCHAPPIJ, overhaalde de hoofdredacteur gedaan te geven en hem daartoe te benoemen. Hij wist, dat hij de krant *loper* wilde, maar om zekerheid te hebben, wilde hij toch eerst nog een paar maanden de boel van binnenuit bekijken.

Al gauw had hij zekerheid, en al te lang mocht hij toch ook niet meer wachten, want sedert hij de redactionele leiding had, steeg de waarde van het blad bij de dag.

Hij kocht het in 1901, zonder een cent, op krediet en voor niet veel méér dan niets, omdat iedereen blij was, met fatsoen van de zaak af te zijn.

Een jaar later was zijn krant de grootste van de drie. Voor advertenties of abonnees behoefde hij niet eens meer op stap te gaan. Ze kwamen allebei vanzelf binnen, met elke volumineuse postbestelling, die echter ook nu en dan een anonieme brief met een verwenning bracht.

Toen hij, tien jaren daarna, van het aantal driekwart van het aantal Europeanen op Java als abonnee had, verscheen, naast de drie bladen, een concurrent. Een zekere Fabricius meende blijkbaar, dat er ook nog wel plaats voor een vierde zou zijn. En inderdaad, hij scheen gelijk te krijgen. Het gaf K.W. slapeloze nachten. Dat de JAVABODE of het BATAVIAASCH NIEUWSBLAD het tegen hem zou opnemen, dat had hij nog wel lollig kunnen vinden. Maar dat een volslagen onbekende schlemiel met een blaadje waarvan niemand ooit gehoord had (omdat het nog niet

bestond) hem, hem, Karel Wybrands, een stok in de wielen zou komen steken, dat was toch al te gek. Dat moest voorkomen worden. Dus werd elke dag in het NIEUWS het BATAVIAASCH HANDELSBLAD uitgemaakt, met de klemtoon op „uit”.

Het lot bleef K.W. gunstig. Want 'n journalist, die waardevol moest zijn (anders zou Fabricius hem niet hebben laten uitkomen) kreeg ruzie met zijn baas, omdat deze een gedichtje van hem niet wou opnemen, en toen stuurde die journalist zijn product aan... het NIEUWS. Grappig was het versje slechts met mate, maar dat een redacteur van het HANDELSBLAD zijn medewerking aanbood aan het NIEUWS, dat was toch wel grappig. Het zou zelfs, als 't een beetje meeliep, ertoe kunnen leiden, dat het jongemens, dat zich bij Fabricius *miskend* gevoelde, overliep naar zijn krant, die van K.W. Hij wou in elk geval proberen, hem voor een krats te krijgen. Het was het goede ogenblik, nu of nooit.

Zo kwam het, dat ik van Admiraal, de Administrateur van het NIEUWS, de uitnodiging kreeg om eens bij hem aan huis, confidencieel en niet-officieel te komen praten. Uit mijn vorige artikelen weet de lezer al, dat ik ging.

Ik trof daar — natuurlijk — ook de heer en mevrouw Wybrands aan, de zo onhebbelijke hoofdredacteur-eigenaar van het NIEUWS, die een uitermate wellevend en beminlijk mens bleek te zijn.

Na een korte inleiding, waarin beide bladen tegen elkaar werden opgewogen, en — weer natuurlijk — het NIEUWS het verre wou, kwam dan de vraag:

„Zou je niet bij *ons* willen komen, Faust?” „Het zal er van afhangen wat ik bij u verdienen kan, meneer Wybrands”.

„Zeg ons liever hoeveel je hebben wilt”.

Toen ik:

„Minstens vijfhonderd gulden in de maand, meneer Wybrands”.

Meneer Wybrands deed, op die woorden, net of hij geweldig schrok.

En toen hij enigszins van de schrik bekoemen was, zei hij: „Kijk eens naar mijn schoenen, Faust! Ik loop met gaten in de zolen!”

Hij lichtte zijn ene voet op, en liet zien, dat het waar was. Ik stond op en zei:

„Even goede vrienden, nietwaar, meneer Wybrands?”

„Wacht nog even...”

Hij nam Admiraal mee, naar de achtergalerij. En in minder dan zestig seconden kwamen ze alle twee terug.

„Accoord, Faust!” zei de heer Wybrands. „Wanneer kan je beginnen?”

Zo verhuisde mijn pen op vrijdag 1 november 1912 naar de redactie-bureaux van, toenmaals, het machtigste dagblad van de tropen.

't Was een hele verandering. Want, hoewel ik niet anders kan zeggen dan dat alle heren daar steeds bijzonder prettig en vriendelijk voor mij waren, en me mijn gang lieten gaan, ik kon de gemene stukjes niet vergeten, die ik in hun blad gelezen had over en tegen mijn vriend Jan Fabricius, noch diens harde worsteling. Maar de eerlijkheid gebiedt mij te zeggen, dat de campagne aanmerkelijk luidde, vanaf de eerste dag, dat ik in hun midden was.

Karel Wybrands was maar zelden in Batavia. Daar had hij, behalve de meer algemene, een speciale reden voor. De heer Ruempol, de hoofdcommissaris van politie, was een proces tegen hem begonnen, een typisch Indisch proces. En K.W., die wel wist, dat hij het verliezen zou, deed de behandeling voor het Gerechtshof telken male uitstellen, omreden hij „met verlof” in Europa was.

Ik zei daar typisch Indisch. Wat toch was het geval? Op een gemaskerd bal in de Die-

(Lees verder pag. 21)

Op krokodillenjacht

Tegenover het eiland Bengkalis mondt-uit in de gelijknamige Selat of zeestraat aan Sumatra's oostkant de Soengei Boekitbatoe; een slome slijkrijvier, die indertijd bekend was om de overvloed van krokodillen, die er in huisden. Daarheen was een grote jachtpartij georganiseerd door de houtvester, of door de landbouwconsulent, door de arbeidsinspecteur of door de Controleur-B.B., dat weet ik niet meer — ('t Is in 1927 gebeurd hoor.)—

Maar in elk geval gingen die alle mee in het vaartuig, aan één hunner voor dienst ter beschikking gesteld, t.w. een mailschip in zakformaat, voorzien van één kajuit met twee couchettes en bemand met één kapitein van oosterse geboorte, plus één stuurman en twee machinist-matrozen. Tot het jachtgezelschap behoorden ook: twee rechters (inclusief ondergetekende), een politieopziener, onze griffier en nog vier belangstellende dames, mitsgaders de Landraadsoppasser en een paar bediendes. Verder ging er rijkelijk proviand mee, een respectabele voorraad bier en een reddingsloep achter aan de boot.

Met muziek en plezier voeren wij van Bengkalis weg, gewapend onder meer met vijf of zes levensgrote geweren teneinde vandaag de genoemde rivier eens wat te zuiveren van het krokodillengespuis, alsook om de leden van het gezelschap stuk voor stuk als buit minstens één krokodillenhuid te bezorgen.

De soengei binnengestoomd, zagen wij al vrij gauw links en rechts op modderbanken en nu en dan, als brokken kartelige boomstam op het water drijvend, heel wat van het onguur gedierte op een afstand van de boot voorbij gaan; kanjers er bij, soms totaal onverschillig voor onze nadering. Een grote, vuil-witte, met in de wijd-open muil leuk een ijverig-pikkend vogeltje, bleef onbewogen op z'n

glabberige slijkplaat liggen, toen wij hem op geen 15 meter afstand passeerden!... Tjonge, telkens zag je van die gevaarlijke ondiere! Maar: „Nee!, natuurlijk nu nog niet schieten, lui. Bedwing toch je moordlust! Die geel-witte met dat vogeltje is bovendien heilig!; als je dat maar weet! Maar ook óngebleekte, on-heilige familieleden van die dikke dromer zijn er heus nog zat in de rivier en we kunnen er straks, teruggaand, veel dichter oij komen om ze (in een oog of achter de kaak) onfeilbaar raak te schieten; als we n.l. straks stil op de stroom komen afglijden; één groep in de roeiboort vooruit gaand, en de rest op de grote boot nakomend; zonder gerucht van stemmen en zonder machinedruis. Wacht maar; eerst die grote bocht nog om; en dan gaan we met de jacht beginnen! O, man, reken maar, dat je ieder met minstens twee „kroks“ thuis komt!"; zo luidde het van deskundige zijde.

Met ingehouden enthousiasme verder landinwaarts varende konden allen wel constateren, dat geen syllabe gelogen was van de roep, die van deze Soengei Boekitbatoe uitging. Het wemelde er stellig van de griezelige „Crocodili“.

Na de eerste grote bocht van de rivier omgevaren te zijn, legden wij weldra aan bij een gammel steigertje vóór een groot, opengekap

stuk bos. Een huisje stond ver weg midden tussen de rommel van nog niet opgeruimde stammen en wild opgeschoten struiken. Maar geen mens was in de omtrek te zien. De stilte hing potdicht in de hitte om ons heen; en de bruine, heel diepe rivier dreef ondoorzichtig en lijzig voorbij.

Wij gingen gauw en begerig loten, wie als eerste jachtploeg in de roeiboort zich stroomaf zouden laten gaan; waarna, een half uur later, de anderen op de grote boot zouden volgen; zoveel later, opdat de „overgebleven“ krokodillen weer wat tot rust gekomen zouden zijn na de slachting, door onze voorhoede aangericht. De achterhoede kon dan „het restant“ wegschieten. Op de dames na, waren natuurlijk de meesten belust op een plaats in de roeiboortjes, oftewel op voorrang van jachtvermaak, met de kans, de meeste monsters binnen te halen; (dit laatste overigens nooit een gemakkelijk en wel een erbarmelijk stinkend karwei door de krengevlucht, die krokodillen verspreiden uit hun grote bekken met opgepoetste naaldtanden! Eerlijk werd aan het Lot overgelaten te beslissen, wie de

(Lees verder volgende pag.)

KROKODILLENJACHT

Twee verhalen, twee werelddelen duizenden mijlen van elkaar verwijderd. Verbonden door een brede strook aan weerszijden van de evenaar: de Tropengordel. Bekijkt U die ene foto eens. Die tropenhelmen, de dragers op de achtergrond, de brede kali traag stromend door de rimboe. Je zou zeggen dat het de Moesi is of de Mahakam. Maar die rivier heet Rio de Oro! Gondrivier; Kali Mas, zo gezegd.

Het „aanzicht“ van de tropen, de sfeer is overal gelijk. Er zijn vanzelfsprekend verschillen met ons „Land van herkomst“ (op zichzelf zeer interessant), maar er zal ook een grote overeenkomst móeten zijn in levenswijze en levenswijze! Dat geeft aan verhalen over andere tropengebieden voor ons zo'n aparte bekoring, zo iets heel bekend! Kampmeiner zegt zelf: „De psyche van de Venezolaan heeft inderdaad veel van de onze. Indien ik vrij mocht emigreren, mijn eerste keus zou Venezuela zijn! Dit mooie tropenland, met zijn hoge bergen als in onze bakermat Ned. Indië, biedt vele mogelijkheden... R.

Nouvelle van een woudloper

Het was in de jaren 1921—1922 dat onze verteller zich in het woeste stroomgebied van Catacumbo en Rio de Oro in Zuid-Amerika (Venezuela) bevond, en door wandelingen en speurtochten degelijk op de hoogte kwam niet alleen van de fauna en flora, maar ook van het wilde Indianenas Motilonen.

Een Indianenas dat geen contact met de buitenwereld, d.w.z. zelfs niet met de min of meer geciviliseerde landsbevolking had, maar zich in de oerbossen voedde van hetgeen met de jacht of visvangst verworven werd. Als algemeen wapen hanteerden zij pijl en boog en speren. De pijlen meestal vergiftigd en uit palmhout gesneden, dat stuitend op harde voorwerpen versplinterde en moeilijk uit de wonden te verwijderen was.

Hun bospaden waren alleen gemarkeerd door afgebroken jonge boomtakjes. Zonder van tevoren maar een levensteken te hebben ontdekt maakten hij en zijn dragers kennis met dit geheimzinnige volkje.

Er was geen contact mee te maken tot op zekere dag, langs een rivier in kano's vissend, onze dragers vanuit het bos met pijlen beschoten werden. Subiet werd de aanval met een salvo uit onze vuurwapens beantwoord en een charge op de wal uitgevoerd. Het resultaat was dat er geen Indiaan gezien, laat staan gevangen genomen kon worden. Het dragen van geweren is niet alleen noodzakelijk voor eigen lijfsbehoud, maar ook om het een-tonige conservenmenu wat van vers voedsel te voorzien.

Onze aanval liep echter op niets uit, want de uitmuntende taktiek der Motilonen steeds onverhoeds aan te grijpen even vóór donker worden (de duisternis valt in de tropen zeer snel in), maakte een vervolging van dat gespuis ondoenlijk.

Er werd daaronder getireerd en wel in verband met de angstpsychose van ons dragersvolkje, en in dezelfde nacht bivak betrokken mijlen stroomafwaarts. Hier voelden wij ons veilig, hoewel later bleek dat deze buurt ook door Motilonen bezocht werd om dat er iets verderop een doorwaadbare plaats in de Rio de Oro voorkwam. We hadden echter spoedig enkele honden aangeschaft om ons niet alleen gedurende de nacht te bewaken, maar ook om ze voor de jacht te gebruiken.

De Motilonen die zelf geen vuurwapens bezaten, zij hielden immers geen contact met de buitenwereld, koesterden een heidense angst voor knallende geweren. Dat doorwaden van deze grote rivier geschiedde meestal des nachts in volkomen duisternis en hoewel het van krokodillen wemelde, moest het geschieden in verband met bezoeken en het verwisselen van jachtgebieden.

Dikwijls werden op onze boot- of kanotochten grote en kleine krokodillen aangetroffen en de lust kwam ook bij ons op er eens jacht op te maken.

Om een ongeschonden krokodillenhuid te bemachtigen, moet men zich tot een krokodillen-bezweerder wenden, die men vrijwel in alle werelddelen waar deze onguere beesten leven, vinden kan. Dat lukte ons en wij mochten op veilige afstand op de hoge oever toekijken hoe de bezweering geschiedde.

De bezweerder (man) voorzag zich van een stuk bedorven vlees en bond dit onder aan

een lus, zodat de krokodil die toehapte, met zijn bovenkaak in de lus terecht zou komen. Het ongeveer tien meter lange, sterke touw werd dan in stroomafwaartse richting te water gelaten en zachtjes gevierd, terwijl de bezweerder, tot aan zijn heupen in het water, langzaam meeliep. Hij bootste het geluid van slokkende vissen of ander gedierte met de hand na. Dit eigenaardige geluid en het vieze luchtje dat het bedorven vlees verspreidde, lokten al spoedig liefhebbers naar de oppervlakte. Binnen een kwartier zag men een stuk of wat krokodillen achter elkaar stroomopwaarts zwemmen. Het bekende silhouet dat men 's avonds op de Moesi in Zuid-Sumatra zo dikwijls zag. Een getande staart met voorop een kop met netsgaten even boven het water. De romp ziet men gewoonlijk niet. Schiet men op zo'n beest, dan gaat het toch verloren en drijft de rivier af en wordt aas voor de duizenden grote en kleine vissen en garnalietjes. Het spreekt vanzelf dat waar voedsel is, de sterkste haantje de voorste is, zo ook bij de krokodillen. Het bedorven vlees aan de opwaarts gerichte lus kwam dan ook al spoedig bij de grootste krokodil, die tot zijn oggeluk in het vlees en de lus hapte en zich direkt

(Lees verder volgende pag.)

Op krokodillenjacht

gelukkigen zouden zijn, die de voorhoede van ons jagerskorps zouden vormen en het eerst hun gang konden gaan in het krokodillenparadijs... Het waren vijf; waarvan één als roerganger, en waartoe mijn collega-rechter en de politieopziener behoorden. Zij namen zwaargewapend plaats in de ruime piecemogel. Opgetogen en met leedvermaak over de teleurgestelde gezichten van de achterblijvende schietlustigen, drevén zij geruisloos van wal, afzakkend op de brede stroom... Zij hieven omkijkend nog even de geweren tot een groot, toen zij in de verte de grote bocht om gleden... Boffers!... Als ze nu maar niet alles voor onze neus wegschoten! Nu, ja, het Lot had eenmaal de „nakomers" aangewezen. Daar moesten wij in berusten. Wij, tweederangs-jagers, zetten ons gelaten aan de tafel en aan het bier bij de dames op het achterdekje; gedoemd om een half uur te wachten tot wij in het jachtfestijn aan boord zouden komen... De zon brandde op het dekzeil, zeeafde en zónk er verzengend doorheen; en op het watervlak en de bossen rondom lag a.h.w. tastbaar en broeiend de stilte... tot... geen tien tellen, nadat het vijftal in de roeiboot om de hoek verdwenen was, een eerste „páng!" en wéér „páng!", en warem-pel nóg eens „páng!" ons jaloers maakte op een zó snel door de boffers al onder schot krijgen van krokodillen. Maar alwéér, kort en korter op elkaar volgden „pang's" van schoten: Pang pang, pang, pang; pang... Dat konden toch niet allemaal afzonderlijke krokodillen zijn? Hóór eens, wat een schoten! Wat was daar aan de gang!? Het leek waarschijnlijk wel oorlog!... Pang-pang-pang!... pang!... Nee, zeg; daar gebeurde iets raars! Het ging bepaald verontrustend klinken: Sakkerloot wat een ge-pang! er was stellig iets heel ongewoons gaande!... Nog enkele „pang's"... en toen was het ineens lang stil... Het bleéf stil!... Geen enkel schot meer... Wat betekende dat allemaal?... Het was be-stilte geen schieten op krokodillen geweest. Maar wat dán!?... We moesten er op af, hoor. Er was vast iets ernstigs gebeurd! Wat kon dat in godsnaam geweest zijn!?... Kom, gauw! „Hé!, djoeragan! (kapitein), stuur de boot met volle kracht er heen!... We moeten zien, wat er... O, kijk!, kijk!, daar komt een vent in een kano razend pagaaiend de hoek om! D'r is wat gebeurd!, zeg...". Ja, om de bocht, waarachter het schieten had plaats ge-

Jachtheut van een andere jachtparty van Mr. Oostwoud Wijdenes in Bagan Si-Api-Api. De enorme kaken zijn speciaal voor de foto met een stok opengespeerd. In Selat Pandjang kwam het wel eens voor dat zo'n monster 's nachts in één van de straten van de kota werd aangetroffen.

had, schoot een bootje met een blote inboorling erin het water over; heftig roeiend stevende hij op ons af!... Hij kwam kennelijk wat vertellen!... Wij voeren al, toen hij, van verre roepend, weldra langzij gekomen, vaart minderde en druk gebarend een heel verhaal naar ons riep, waar we... niets van verstonden! Hij wees achteruit, kwam nader, roeide nog even met ons mee en vertelde met verschrikte ogen iets in een taal, waar niemand een woord van begreep!... Verdraaid!, wat zou er gebeurd zijn!?... Nou ja, „soe-dah; terima kasih, ja! Tabeh!"... en we stevende volle kracht, heel snel met-stroom-mee, naar de plaats van het onheil...; de grote bocht om... en: Wat nou!?! Niets te zien op de brede rivier! De roeiboot niet; geen mens!... En je kon hier toch wel een kilometer of drie vór het water overzien... We stopten de machine; lieten ons op onze vaart en op de stroom verder gaan... Niets bijzonders was er te ontdekken... Een compleet raadsel!... Stilte alom; en leeg gleeed de rivier tussen de bosseovers... Hoe kon die hele roeiboot-met-vijf-lui wég zijn!? ...Nergens meer iets te zien en niets te horen!... Die geheimzinnige stilte na het wild „ge-pang!" beangste ons nu echt!... Wat was er in 's hemelsnaam gebeurd!?... We speurden ongerust in het groen van nipa- en mangrove-bos aan de

kanten...; langzaam voortdrijvend... Ah!, kijk!, daar rechts-vóór, daar kwam een kleine open plek op de oever!, dáár, half onder overhangend geboomte, daar lag de sloep!... léég!, als tegen een modderplaat gestrand... Niemand er in!... Allemachtig!; wat betekende dat!?!...

Terwijl wij de open plek naderden, lieten wij de stoomfluit een paar maal loeien... Dof en droevig stootte het geluid door de stilte... Dan werden wij op het leeggekapte veldje, een eindje van de rivier af, een huisje gewaar; een primitief bamboe- en atappen-hutje op hoge palen. Er kwam iemand de deur uit; hij stuntelede het ije bamboe-trapje af...; en nóg iemand!; en anderen er achter! „Hé!, dat zijt ze! Daar kómen ze, zeg!", juichten we. Zij liepen naar de rivier, vreemd schommelend, als dronken of doodmoe... Zo raar zagen zij er uit... En waren ze nat?... Ja, kijk maar!... Gut, wat gek... En wat hadden ze in dat huisje uitgevoerd?... En hun geweren? Waar hadden ze hun geweren gelaten?...

Toen wij dichterbij gekomen waren, zagen wij hun bijna onherkenbaar-opgezette gezichten; en, flauw naar ons wuivend, riepen zij iets, dat wij niet direkt verstonden... Maar eindelijk: Goetje Griet! Wat zagen die stakers er uit! Vol dikke builen en kletsnate kleren! En wij hoorden ze nu: „Tawons!" roepen, „Tawons!"... Waren ze door tawons (wespen) zo toetgekeld?! Verdikkeme! Ja!... Mijn collega kon haast niet meer zien met z'n ene, bijna dicht-ge-„builde" oog, terwijl uit het boven-lid van z'n andere gerwollen en gesloten oog nog de lange angel stak van die gemene tawons! (steekwespen, die op de Tangkoeban-Prahoë, de krater-berg bij Bandoeng, eens een dame en haar zoon zó bar gestoken hebben, dat die beiden er aan dood zijn gegaan!). Onze vijf vrienden waren ziek van de pijn en gloeiden van de koorts! Zij vertelden: Een zwerm van „die verkekte rot-beesten" was op ze afgekomen, toen zij midden op de rivier in de roeiboot stroom-af gleden. Nadat één van hen gestoken was, hadden ze, denkend de „krenge" zo te kunnen verjagen, toen de zwerm daarop in z'n geheel aanviel, eerst een paar schoten naar ze gelost. 't Hielp niets. Zij vuurden toen maar in het wilde weg om zich heen; zonder enig resultaat. De beesten bléven hen steken! Ten einde raad was het vijftal met geweren-en-al de... krokodillenrivier(!) in gesprongen! En ofschoon ze telkens onderdoken, werden ze, boven water komend, meteen nog éven fel

(vervolg op pag. 19)

Nouvelle van een woudloper

stroomafwaarts wendde. Zodra de bezweerder merkte dat hij kon toeslaan, trok hij de lus aan. Het beest bood natuurlijk weerstand, gaf het toch spoedig genoeg op en liet zich meentrekken, een droogevallen zandplaat op. Toen de krokodil grond onder zich voelde begon hij weer tegen te strubbelen. Een paar handen vol zand naar z'n ogen gesmeten, tendden het reuze sterke beest en al spoedig lag hij op het droge, waar hij een tweede lus omkreeg (maar nu om beide kaken) en verder met zich sollen liet.

Na het beest naar een geschikte plaats vervoerd te hebben, werd het op humane wijze gedood en begon het villen, wat geen gemakkelijks werkje was.

Dit exemplaar was zo groot en de huid zo dik, en na gedroogd te zijn zo sterk en taai, dat het lange tijd als speelgoed voor de dorpsjeugd ter plaatse gediend heeft, om tenslotte versneden in de vorm van tassen en tasje en andere kunstvoorwerpen de mens te dienen.

J. M. KAMPMEINERT

De krokodil verschalkt. Links met tropenbalm de heer Kampmeiner (suikerfabriek Kremboong-Sidoardjo), die over wereldzeën zwakte en vele landen exploreerde. Naast hem zijn assistent Terstin uit Trinidad.

Myana

VOOR DE VROUW

Handwerken voor de Indische huisvrouw in Holland (maar niet voor haar alleen)

Bij een enquête, die Lilian Ducelle onder de dames-abonnees van TONG TONG hield, welke liefhebberij zij in Indië hadden, bleek dat 9 van de 10 dames daar hadden gebandwerkt, maar helaas doet het merendeel er hier in Holland niets meer aan.

Wij hebben ons afgevraagd hoe dit komt en proberen nu via TONG TONG U een stimulans te geven uw oude liefhebberij weer op te nemen.

En zegt U nu niet: „Ik heb er geen zin in” of „Ik kan het toch niet meer” of „Het is hier zo koud”. U gaat dan fijn met een handwerkje bij de kachel zitten. (In Indië was het te warm toch?).

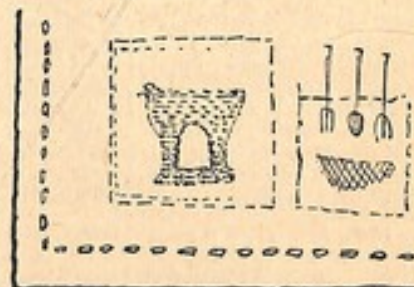
Weest U ook niet bang voor de onderwerpen en de daarvoor te maken motieven. De bedoeling is n.l. eens in de maand in TONG TONG een voorwerp te bespreken. De motieven daarvoor heb ik geïnspireerd op zowel Nederlandse als Indische voorwerpen. En hoe kan men zich niet laten inspireren door de natuur zoals bijv. een mooie schelp, paddestoel of vlinder. Daarbij is het moderne borduren vlug en eenvoudig te leren, dit door eenvoudige steken gecombineerd met elkaar te gebruiken, waardoor zij middel worden om aardige resultaten te verkrijgen op het te maken voorwerp.

Enkele stukken om uit te voeren zijn bijv.: een televisiekleedje, een slabbetje (voor tjoetjoek!), een wandlapje voor de kinderkamer, een tafelkleedje en een theemuts. Iedere maand wordt steeds één van deze onderwerpen besproken. Daarna kunt U het benodigde werkmateriaal (stof, draden in kleuren en een uitgebreide werktekening) bestellen bij:

Lydia Luyten, Oude Doelenstraat 3, Amsterdam-C. door naar bovenstaand adres een brief-(kaart) te sturen en het voor die les verschuldigde bedrag te storten op girorekening 243577.

Het onderwerp voor deze maand is een dekservert, ook te gebruiken als place-mat, van grof wit linnen met in twee tegenover elkaar staande hoeken wat motiefjes in kruissteek van voorwerpen uit de keuken, zoals een anglo, kipas en wadjan.

Hieronder ziet U een gedeelte van een werktekening, zoals U die thuis gestuurd krijgt wanneer U het pakket bestelt.

Dit pakket kost f 6.—, inclusief materiaal en werktekening.

Wilt U meer dan 1 lap hebben, schrijft U mij dan hoeveel U er wel wilt hebben en stuurt U mij meteen een lijstje met voorwerpen, die U graag zouwt willen maken.

LYDIA LUYTEN

fijner. Een heerlijk en voedzaam gerecht bij de rijst!

NOGOSARI VAN PISANG

$\frac{2}{3}$ kop maizena-meel, iets meer als $\frac{1}{2}$ kop rijstbloem (Molenaars kindermeel), 1 kop witte suiker, $\frac{1}{2}$ kop santen (van cocosmeel of geraspte klapper), 3 pakjes vanillesuiker, een tikje zout. Dit alles tot een gelijke massa vermengen. 6 à 8 grote bananen in plakken of langwerpige stukjes snijden. Nu roert men al kokende het mengsel tot een dikke pap waarbij men de pisang toevoegt. Even wachten tot alles borrelt, daarna de nogosari in een schotel gieten en laten afkoelen. Hard geworden in stukjes snijden.

MEVR. ARENDS

Wie heeft voor mij het recept van *Tjarang pendopo*? Lijkt op nogosari maar werd in een platte schotel gemaakt en dus niet zoals nogosari in pisang-blad gerold. Ik kom uit Oost-Java hoor, dus misschien voor mensen uit het Westen niet bekend. Ik meen dat mijn moeder hiervoor pisang tandoek gebruikte.

L.D.

Koe-ge-roek

Hiermede wil ik de schrijfster van Koe-ge-roek in de Tong-Tong van 15 december er beleefd op attent maken, dat de Indische perkoetoet een ander geluid voortbrengt.

Dit geluid kan men beluisteren als men zijn radio afstemt op Radio-Djakarta op een golflengte van 25,4 M. of 31,4 M., elke avond om zeven uur precies.

Deze uitzending wordt namelijk voorgegaan door het geluid van de perkoetoet, dat ik helaas niet kan weergeven.

Probeer U het eens.

„Koe-ge-roek” is het geluid van de Indische duif, genaamd „Boeroeng Poeter”.

M. H. CONRAD

De „fout” van mevr. v. d. Worm-Flohr is heel goed te begrijpen. Haar goede bedoeling lijdt er niet in het minst onder. Tienduizenden Indischgasten kunnen het geluid van de perkoetoet, tekoekoer, deroek, poeter en welke andere duif ook, niet uit elkaar houden, ja vaak de vogels zelf niet eens! Wij hebben t.a.v. veel zaken in Indië vaak niet scherp genoeg geobserveerd en vaak alleen de bijzondere gevoelswaarde behouden.

Dat de heer Conrad het geluid van de perkoetoet niet omschrijven kan, is voor de insider wel duidelijk. Perkoetoets (vooral de „getrainde”) hebben een heel ruime variatie van stem, waarin men weliswaar het heel aparte „rollen” van de perkoetoet altijd direct herkent, maar niet kan omschrijven als een vast (en beperkt) „thema”.

Kwekers van perkoetoets hebben voor vele variaties een speciale naam en kunnen aan kenmerken aan de poten zelfs vaststellen of een perkoetoet bijzonder „talent” heeft. Welke insider kan mevr. v. d. Worm (die ongetwijfeld een warm hart heeft voor deze gevederde vrienden) wat meer hieromtrent vertellen?

REDACTIE

KRUISJE

Hij maakt huiswerk, taal.

Betekenis van spreekwoorden.

„Jeder huis heeft zijn kruis, wat betekent dat Mam?”

Antwoordt zijn zusje voor mij: „Weet je dat niet eens, stommeling! elk huis heeft zijn antenne!”

Ze heeft soms nog gelijk ook.

Van nasi-gorèng tot nasi-roewèt.

Daar lag ik dan op het kraambed prinsheerlijk verwend door een blonde en kwieke kraamverzorgster.

„Wat of mevrouw vandaag wil eten?” vroeg ze.

Ik had echt zin in een hartig hapje.

„Zou U misschien nasi-gorèng kunnen klaar-maken?” vroeg ik haar.

„Tuurlijk”, zei ze en ze knipoogde geruststellend tegen me. „Het komt in orde, hoor!”

Na een uurtje zette ze me een dampende schaal nasi voor. Ik keek er eerst ontzet naar, maar als je honger hebt.....

Ik nam gedwee een hap.

„En mevrouw, smaakt de nasi-gorèng? Ik heb de restjes groente van gisteren er doorheen verwerkt ziet U; de worteltjes, andijvie, een stukje bloemkool.”

„U bedoelt dus nasi-roewèt”

Een verbaasde blik van zusterskant.

Och, ze had het goed bedoeld en ik dacht vertederd aan de vitaminetjes, die ze me had toebedeeld.

L. v. d. WORM-FLOHR

1001 AVONTUREN met de soetil

Op zoek naar variatie

BOEMBOE TJINA

2 à 3 sioong knoflook, een stukje djaé, fijn gesneden uien, fijngesneden seldrie, $\frac{1}{2}$ tahoe, plm. 1 pond gesneden savoye kool of spitskool, $\frac{1}{2}$ of 1 ons verse garnalen, 2 ons magere speklappen, 3 goedgeklutste eieren, peper, zout, notemuskaat.

Bereiding: speklappen in water koken tot het spek zacht is. Dan in dobbelsteentjes snijden. De tahoe halfgaar bakken en in stukken snijden. Nu de knoflook en de djaé fijn oeleken en fruiten in ruim margarine. De uien en de dobbelsteentjes spek erbij doen en wat bouillon (van de speklappen). Nu de kool erbij met wat peper, zout en notemuskaat. Ook de in grote plakken gesneden tahoe. Het laatst de geklopte eieren en seldrie toevoegen en alles flink roeren. Wanneer het te droog wordt iets bouillon erbij doen. Dit gerecht mag niet te nat zijn. Inplaats van speklappen kunt U ook kip gebruiken. De kip eerst koken en in stukjes pluizen. Smaakt natuurlijk

East is east, and west is west . . .

We zitten op het ogenblik wel een beetje te modderen met het „aanpassingsprobleem”, maar dat is niet iets van de laatste tijd, hoewel er nu natuurlijk veel méér mensen mee te maken hebben. Maar in feite bestaat het al vele tientallen jaren. Meestal sprongen de mensen er vroeger veel gemoedelijker mee om en ontstonden ook niet die schrille tegenstellingen die heden ten dage zoveel harten verbitteren. De tegenstellingen tóen waren eerder komiek in hun absurditeit. De oorzaak ligt, — en lag, natuurlijk hoofdzakelijk in het feit, dat de mensen hier er geen notie van hebben, — hadden, hoe de mensen in Indië leefden. En omgekeerd.

Zo gebeurde het, dat mijn vader, die al enige jaren in Indië woonde, het plan opvatte, om te trouwen met mijn moeder, die er haar hele leven gewoond had. Alles was goed en prima, en natuurlijk werd mijn Limburgse grootmoeder van de trouwplannen op de hoogte gesteld. „Mooi”, schreef ze terug, „Heel verstandig om te trouwen Jaques. Maar zorgen jullie vooral voor een goeie, degelijke uitzet?” Dat was natuurlijk iets, waar mijn moeder zich nooit het hoofd over gebroken had! Gewend om alles aan een prima baboe over te laten, zelf de hele dag op een druk kantoor, wist ze nauwelijks hoe haar eigen linnenkast er voor stond.

„Uitzet” zei mijn vader”, dus... eh... líkens! Fiet, hebben we lakens?” „Ik geloof van wel” dacht Fiet, „Maar als je moeder er op staat, zal ik baboe wel zeggen, om nog wat lakens te naaien”.

„Maar denk er om, moeder heeft geschreven: degelijk. „Wat nu, is degelijker en onverschilliger dan dril? Dus...”

En dat was de uitzet van mijn ouders! Hier in Holland onbestaanbaar, nietwaar? Dat niet alleen, zoets is hier om zorgelijk je hoofd over te schudden.

Maar goed, ze zijn dan toch getrouwd, met lakens van dril, en na een paar jaar deed ik mijn intrede in deze schone wereld. Weer wat later gingen wij met zijn drieën met verlof naar Europa.

Tijdens een kort bezoek aan zijn geboorteland — Limburg — (je mocht hem vooral geen „Hollander” noemen, dan werd hij kwaad!) kreeg mijn vader de hint, om een hele erge oude tante op te zoeken. Daar kon hij niet onderuit.

Wel, we kwamen met ons drieën bij het oudje, dat honderd-uit kwetterde tegen „haar” Jacques, maar mijn moeder en mij alleen maar een beetje wantrouwend beloerde. Enfin, na een knipoogje van mijn vader, ging mijn

moeder rustig zitten, met mij op schoot, en wachtte maar af! En het oudje maar kwebbelen. Op een gegeven moment zei ze echter luid-fluisterend, terwijl ze achterdochtig naar haar vrouwelijk bezoek keek: „Spreekt zij ook Nederlands?”

Jacques zei ja, ze sprak Nederlands. „Het kind ook?” Ja, het kind ook. In diep ongeloof schudde ze het bolletje. Nee, nee, en nog eens nee! Het wilde er bij haar niet in! Ze heeft aan het eind van het bezoek mijn moeder dan ook alleen maar zwiingend een hand gegeven, en deed zelfs haar mond niet open, toen ik — met een beetje porren — „Dag tante” zei. In puur Nederlands, nota bene!

ELS

Brieven, copy, foto's bestemd voor de vrouwenrubriek adresseren aan:

Myana
p/a Tong-Tong
Prins Mauritslaan 36
Den Haag

f 10,- f 5,-

Deze rantangs zijn te bestellen bij:

Administratie TONG TONG
In linkerbovenhoek v/d. enveloppe vermelden: „rantang”. Het verschuldigde bedrag s.v.p. niet gireren. Uw bestelling wordt U onder rembours toegezonden. Dus eerst kijken en dan pas betalen.

Poekoel teroes!

Paul Kemper, Indische jongen

...Zelf ben ik een Hollandse van 24 jaar. Nooit eruit geweest, maar met een Indische jongen getrouwd. We hebben een abonnement op TT genomen, omdat ik me door het contact met mijn schoonfamilie en andere Indische mensen in de buurt me er erg voor interesseerde en om meer te weten over de achtergronden van mijn man.

Je schrijft steeds over het onbegrip van de Hollanders voor de Indisch-man. Dat is ook zo. Maar weet je, ikzelf stond er vroeger ook heel anders tegenover dan nu. Je weet alleen wat je op school leert en wat je er nog niet van vergeten hebt. Je leert dat Nederlanders (Hollanders) superieur zijn over de Indonesiërs (dat zijn dan de Indische mensen en de Indonesiërs). Het verschil wordt je nooit bijgebracht en de achtergronden van Indonesië ook niet. Daarom verheldert TT mijn blik en kan ik nu ook het Indische milieu waarden, waarvan ik anders, wanneer ik niet met een Indische jongen was getrouwd, geen idee van zou hebben gehad. Misschien zou ik het ook raar en onbegrijpelijk hebben gevonden!

Poekoel teroes! (ik weet nu wat het betekent).
YVONNE KEMPER

ZOMAAR

UIT EEN BRIEF . . .

„Ik kan niet lekker koken (wel lekker eten!); ben een onhandige huisvrouw. De opvoeding van de kinderen vind ik ook al zo'n opgave! Mams schudt altijd haar wijze hoofd als ze bij ons gelogerd is. In vele dingen heeft ze dan ook wel gelijk, als ze me op de fouten van de opvoeding wijst. In andere dingen heb ik dan weer zo mijn eigen mening. Er is toch veel veranderd sinds de tijd dat wij kinderen waren nietwaar? Bovendien is Mams een hoop dingen vergeten en zijn haar herinneringen aan toen verguld. „Tss! Adocoe!” zegt ze bijvoorbeeld, „die zoon van jou zit overal aan met z'n vingers”. Nou, dat heeft hij dan van niemand vreemd, want ik werd vroeger toch de „tangan kepiting” genoemd! Komen de kinderen vuil van buiten, waar ze lekker geravot hebben, dan worden ze er op gewezen, dat hun Moe al genoeg te doen heeft in het Hollandse huishouden, dit hoeft er warempel niet bij! Maar waar moeten de kinderen zich dan uitleven?!

We hebben een flat, dus thuis is het steeds „Denk aan de bureu!” Wat komen de kinderen toch een hoop tekort wat vrijheid betreft! Die zwerftochten die wij ondernamen naar sawah's en kalies, die blijven hun onthouden. De vele verhalen over verdwenen kinderen in deze tijd maken je wel tot een gewaarschuld persoon.

En als wij thuiskwamen van onze strooptochten, met getah en teer en weet ik wat al op lichaam en kleren gingen we naar de baboe. Maar mag ik mijn kinderen verbieden met een winkelhaakje hier en een modderschoen daar thuis te komen omdat er geen baboe is die dat opknapt?

Zo zou ik nog wel eindeloos door kunnen gaan met verschillen opsommen over toen en nu en over zoals ik al eerder zei: „vergulde herinneringen”, want wij waren echt geen schatjes. Dat éne punt van overeenkomst is dus: onze kinderen kunnen net zulke binatangs zijn als wij toen!

ZUS

Vervolmaak uw rijstgerechten, vlees- en visschotels met de pittige Knorr kerriesaus. Verrukkelijk en praktisch: kant en klaar in 5 minuten. 65 ct

Knorr
kant-en-klaar saus

Sieraden op bestelling

Op de tentoonstelling die Lydia Luyten tot 24 maart houdt is een boekje ingericht voor de sieraden van Mevrouw B. L. Nienhuis-Timmer. Helaas konden wij U er niet eerder over vertellen, daarom vragen wij nu uw speciale aandacht voor dit werk, dat vele dames bijzonder zal interesseren. Het voorjaar nadert en *das* willen wij allemaal wel „iets nieuws”. Ik weet haast zeker, dat U de verleiding niet zult kunnen weerstaan bij dat nieuwe pakje of japonnetje, dat U zich net heeft aangeschaft, nu ook een ketting door Mevr. Nienhuis te laten maken.

Mevr. Nienhuis heeft evenals Lydia een goede opleiding gehad.

Haar vader, die opperhouthouder was bij het Houtwezen stond erop, dat zijn dochters een diploma zouden halen. „Eerst zou ik onderwijzeres worden, maar ik zakte prompt!” vertelt Mevr. Nienhuis, die een bijzonder energieke en levenslustige indruk maakt. „Nou, toen maar bij Papa op kantoor. Maar hij was voor mij net zo streng als voor de anderen en al gauw bleek, dat ik helemaal niet geschikt was om de hele dag stil op een stoel te zitten. Mijn zusje was wel geslaagd voor onderwijzeres en moest nu haar handwerkdiploma halen. Ze vroeg of ik mee wou doen. Ik was door al mijn „mislukkingen” nogal ontmoedigd, maar dat was gauw voorbij! Want dit was het. Ik was helemaal in mijn element. Later heb ik handwerkclassen aan huis gehad totdat ik trouwde”.

In de Jappentijd in Malang verdiende Mevrouw Nienhuis haar brood met handwerken. „Ik heb een tijd gehad, dat ik drie zakdoekjes op een dag maakte, met een gebreid boekje en een kantje. Ontzettend!”

In de Bersiap tijd moest ze het kamp in. Direct daarna repatrieerde zij naar Holland.

„Maar hoe is het met die kettingen en zo begonnen. Deed U dat in Indië ook al?”

„O nee, dat is iets van hier, dat begon zo'n jaar of zes geleden”.

Als weduwe met twee kinderen en een klein pensioentje had zij het hier beslist niet gemakkelijk. Vaak nieuwe kleren kopen, was er beslist niet bij. Maar ja, als vrouw wil je zo nu en dan toch graag iets anders en zo maakte ze op een dag van een eenvoudige zwarte jumper iets apart door langs de hals met lila kralen een motiefje te borduren, nu nog van hetzelfde een ketting erbij en het compleet was volmaakt. „Ik vind het nu allang niet mooi meer, hoor, maar ik bewaar het als curiositeit”. Vriendinnen, die het zagen waren verrukt. „Hè, maak voor mij ook eens iets” was een steeds terugkerende vraag. In het begin was het vreselijk moeilijk betrekkelijk goedkoop aan voldoende materiaal te komen, maar nu heeft zij kralen in alle soorten, kleuren en maten. En dus ook sieraden in alle kleuren, soorten en maten. Er zijn erbij die ik persoonlijk niet mooi vind — smaken

verschillen — omdat ze te gewoon zijn, te veel lijken op wat er ook in de winkel gekocht kan worden. Maar de meeste vallen op door aparte kleurencombinaties en originaliteit. Eén is onmiddellijk mijn favoriet. Het ontwerp is vrij eenvoudig en de gebruikte kleuren turkooise en zwart. Het blijkt, dat de turkooise kraaltjes bijna antiquarisch zijn: Mevr. Nienhuis haalde ze uit een oude ketting van haar grootmoeder!

Wanneer U een bepaalde japon de finishing touch wilt geven bestel dan een bijou bij Mevr. Nienhuis.

U bent er van verzekerd dat hetgeen zij voor U maakt enig in zijn soort is, want zegt zij: „Het lukt mij niet twee volkomen identieke exemplaren te maken, ook al zou ik het willen!”

Wanneer U Mevr. Nienhuis een stukje stof geeft van de betreffende japon zoekt zij precies de meest geschikte kralen ervoor uit. Voorbij is de tijd, dat U stad en land moest aflopen om net datgene te vinden dat U bedoelde. Mevr. Nienhuis maakt het pasklaar voor U!

Nog een tip: zij vermaakt ook uw ouderwets geworden kettingen, al doet ze dat natuurlijk niet zo graag.

ELLEN

Tot 24 maart heeft U nog de tijd de

tentoonstelling

te bezoeken in de KUNSTZAAL,
Prins Mauritslaan 36, Den Haag.

LYDIA LUYTEN:

Wandkleden en vrij borduren.

MEVR. B. L. NIENHUIS-TIMMER:

Sieraden.

Ajo, het is bijna voorjaar, kom bij de warme kachel vandaan en geniet van wat de nijvere handen van twee Indische meisjes aan sierlijks en kleurigs wisten te scheppen.

Lydia Luyten en Robert Mahieu

Jong talent dat de aandacht waard is

Twee namen die deze keer tegelijk in onze Tong-Tong staan, jonge Indische kunstenaars die in deze maand uw aandacht vragen. U heeft de aankondigingen misschien al gelezen: Lydia Luyten exposeert haar borduurwerk in de Kulturele Kring Tong-Tong, Prins Mauritslaan 36, Den Haag en Robert Mahieu brengt zijn nieuwe voorjaarsshow in Café-restaurant Gebr. Brinkman, Grote Markt, Haarlem.

Ik heb al eerder over deze opmerkelijke mensen geschreven en alles wat ik nu hoop is, dat ik met het enthousiasme toen uw nieuwsgierigheid nu opgewekt heb. Een klein beetje nieuwsgierigheid, maar genoeg om voor die ene middag, die ene avond uw warme huiskamer te verlaten om zelf te zien of ik gelijk gehad heb.

Men kan niet bewijzen dat iets mooi is, de beste kunstericus niet, laat staan ik. Toch ben ik ervan overtuigd dat U onder de bekoring zult komen van de eigen stijl; het eigen karakter van de creaties van Lydia en Mahieu. En U zult, ook al bent U nog zo critisch, plotseling ontdekken dat iets in die wandlap, iets in die japon U meer aanspreekt

dan het ontwerp van een ander kunstenaar. Deze appreciatie, deze aandacht nu zijn Lydia Luyten en Robert Mahieu waard. Meer nog, wij zijn deze baanbrekers in onze nog zo kleine wereld van Indische kunstenaars ons medeleven en waardering verplicht. Want zij houden voor ons en ons nageslacht het verlangen naar een nieuwe creatieve geest levendig.

LILIAN DUCELLE

NAAMSAFLEIDING

Van Opa Bürer (als je wilt weten wat „poe-koel teroes” is, moet je naar deze jeugdige 90-jarige komen!), kregen wij nog de volgende interessante naamafleidingen:

Soerabaja, zou niet van *soeroe* (haai) en *bojo* (krokodil) afkomstig zijn, maar van *So Erab Aya* = hier landden de eerste Arabieren. Het schijnt inderdaad zo te zijn dat de eerste Arabische koopvaarders op Java aan de mond van de Brantas voor anker gingen.

Semarang. De Sultan van Kadilangoe zond eens zijn Patih uit om verkenningen te doen in de omstreken van zijn residentie (Demak).

Zo kwam de Patih te paard te Ambengan, waar markt gehouden werd. Het was snikheet en de pasar blakerde in de open zon. De patih keek om zich heen, en zich met een kipas koelte toewuivend constateerde hij: „Strobjonganné *asamé arang!*” (Te deksel! Er zijn hier veel te weinig asem-bomen!) — laag Javaans).

Historici en taalkundigen, aan het werk. In elk geval: si non e vero !

De „Korsi of krossi-malas!”

Wie kent dat verrukkelijke, rottan meubelstuk niet? Het is zoet rusten na harde arbeid. Zo lekker, even uitsblazen, in de namiddag-uren op het achter-erf, in de schaduw van een lommerrijke boom. Vlag de stoffen uitschoppen en de — blote kakies — over elkaar geslagen en je dan helemaal overgeven aan een „Aolce jar niente”, wat alleen maar kan in dat heerlijke verloren paradijs, het sebone Insulinde!

Plaza de Santa Ana y Ayuntamiento in Las Palmas.

Op één van de heuvelruggen op de achtergrond komen de door de Heer van Santen beschreven bungalows.

Las Palmas een ideale woonplaats voor Indische Nederlanders

Voor de Afrikaanse kust, ongeveer ter hoogte van Spaans Marokko, liggen de Canarische eilanden, Spaanse provincies op een breedte van 28 graden Noord, met een subtropisch klimaat, dat door de golfstroom geëgaliseerd wordt en winter en zomer door gelijkmatig en aangenaam is.

De temperaturen schommelen tussen 18 en 28 graden Celsius. Het gevolg is, dat men er nimmer hoeft te stoken, altijd in zomerkleren kan lopen en het gehele jaar in zee kan zwemmen, waartoe prachtige stranden de gelegenheid bieden.

De eilanden, een zevental, zijn zeer vruchtbaar en leveren een overvloed van tropische zowel als Europese gewassen op. Bekende Indische vruchten, als pisang, djerook, papaja, zuurzak, ananas, tomaat, enz. groeien er in overvloed. De zee levert grote hoeveelheden vis van uitstekende kwaliteit, die evenals de overige produkten voor zeer redelijke prijzen op de passars en in de winkels te koop is.

Het leven op de Canarische eilanden is, zoals schrijver uit ervaring bekend is, zeer aangenaam en makkelijk; de Spaanse bevolking is eenvoudig, vriendelijk, gastvrij en behulpzaam voor vreemdelingen; de natuur is er mooi, ook het bergachtige binnenland, en het leven is er bijzonder goedkoop, men kan er ongeveer tweemaal zoveel met zijn geld doen als in Nederland. Ook het wonen is er goedkoop en comfortabel en men betaald geen inkomstenbelasting.

De verbindingen met Nederland zijn goed en snel, men kan 2 maal per week per K.L.M. en 3 maal per week per Sabena in 10 uren naar Schiphol vliegen voor f 720,— retour; per schip in 5 à 6 dagen voor ongeveer f 400,— retour. Praktisch alle schepen op Zuid-Afrika en Zuid-Amerika lopen de Canarische eilanden aan.

Wij zouden een laaiend enthousiast stukje kunnen schrijven om dit plan te ondersteunen. Dat doen wij niet. Want het is juist de zakelijke voorlichting van de heer Van Santen die wij hier appreciëren.

Vele van onze lezers zullen de heer Van Santen kennen, althans zijn naam. Hij woonde gedurende een kwart eeuw in Indië en was daar laatstelijk Directeur van de Indische Pensioenfondsen. Dit staat er ook borg voor dat het hier om een serieuze onderneming gaat.

De hoofdplaats van een der grootste eilanden, Las Palmas, een stad van 200.000 inwoners, is een vrijhaven, zodat allerlei artikelen er veel goedkoper zijn dan in Nederland, bijv. rookartikelen, sterke drank, fotokamera's, radio's enz.

Bij schrijver dezes en enkele te Las Palmas wonende oud-indische gasten, is tijdens zijn laatste verblijf aldaar het idee opgekomen dat dit land eigenlijk een ideaal woonoord is voor de Indische Nederlanders, die iets anders zoeken dan het minder goede klimaat, de minder prettige woongelegenheden en het betrekkelijk dure leven in Nederland.

Wij zijn toen op onderzoek uitgegaan en hebben ons verstaan met de burgemeester van Las Palmas, met eigenaren van terreinen en met een bekende plaatselijke architect.

Het plaatselijk bestuur bleek zeer sympathiek te staan tegenover een eventuele vestiging van Indische Nederlanders te Las Palmas en heeft alle mogelijke steun toegezegd bij de uitvoering van een dergelijk plan.

In een nieuw uitbreidingsplan van de gemeente, ongeveer 4 kilometer van de stadskern, bleek een mooi tegen een heuvelrug gelegen terrein beschikbaar te zijn, vanwaar men een schitterend uitzicht over de stad en de zee heeft. Het terrein wordt aangesloten op riolering, waterleiding, elektrische stroom en telefoon en krijgt een direkte busverbinding met de stadskern en de stranden (5 minuten rijden). Er komt een kerk, een restaurant-café, een zwembad en een centrale winkel.

Er is gelegenheid voor de bouw van 100 à 200 bungalows, omgeven door een aardig stukje grond, waar op men naar hartelust kan tuinieren en bananen, papaja's, enz. kan verbouwen.

Het eenvoudigste type bungalow (2 onder 1 kap), zou bestaan uit een overdekte voor-galerij, grote zit-eetkamer, 2 slaapkamers, badkamer en keuken. Zeer geschikt voor een echtpaar, met gelegenheid voor 1, hoogstens 2 logé's. Aan de voorkant met uitzicht op zee, grote vensters. De huurprijs zou niet meer dan f 60,— à f 65,— hoeven te bedragen.

Douanier-ooievaar

Tempo doeloe kon je als douane-ambtenaar op een buitenpost heel wat beleven. Zo maakte ik het volgende mee op de kustplaats T. op Atjeh.

Het K.P.M.-schip „van Riebeeck" lag op de ree. Het vertrek naderde en de inscheping was in volle gang. De prauwtjes dansten op de onstuimige golven. De meeste passagiers waren dan ook al behoorlijk zeeziek toen ze aan boord kwamen. Onder hen bevond zich een jonge Chinese vrouw die in vergevorderde omstandigheden verkeerde. Haar man had haar sterk afgeraden op reis te gaan maar ze stond er op, haar eersteling in het ouderlijk huis te Sibolga ter wereld te brengen.

Het vrouwtje was er bepaald naar aan toe en alles wees er op dat de blijde gebeurtenis niet lang meer op zich zou laten wachten.

De hoofdwerktuigkundige die aan boord de functie van „pil" vervulde keek bedenkelijk en zei tegen de K.P.M.-agent: „Beste kerel, ik weet op zijn tijd wel een kininetablet, een aspirietje of een middel tegen sakti peroet uit te delen maar van verlossingen heb ik geen kaas gegeten. Breng die vrouw maar als de wiedeweerga naar de wal terug. Jullie hebben daar immers een „echte" dokter.

Zo snel mogelijk werd de aanstaande moeder naar de wal teruggeroeid. Bij mijn kantoor aangekomen kon ze niet verder. Haar huis lag tamelijk ver van de haven en een geschikt vervoermiddel was niet direkt beschikbaar. Wat nu? Snel handelen was geboden. Ik belde de dokter op. Uit het beambtenverblijf liet ik toen een tiker, een moltondeken en een hoofdkussen aanrukken. Daarna werd mijn schrijfbureau tot een „kraambed" gëimprovisëerd. Daar kwam de dokter gelukkig al aan. Na een kort onderzoek zei hij: „Het spel gaat beginnen. Blijf in de buurt, ik kon je wel eens nodig hebben". Vol spanning wachtten de echtgenoot en ik voor de kantoordeur. Weldra verkondigde baby's gekrijs dat de wereldbevolking met een schepseltje was verrijkt en wel met een welgeschapen kind van de mannelijke kunne. De vader was dolgelukkig, dankte ons voor de hulp en nodigde ons uit voor een lekker „makanan en minuman" eerstdaags bij hem thuis. Hij beloofde mij nog de volgende dag terug te komen met een spiksplinternieuwe tiker, deken en kussen.

Het was voor de „dok" en mij een hele opluchting dat de „Operatie Ooievaar" zo goed was afgelopen en we spraken af die avond in de kroeg een glas ijskoude „Koentjie" te gaan drinken op het welzijn van de nieuwe wereldburger en zijn ouders.

A. J. C. H.

Uiteraard zijn deze bungalows van bescheiden afmetingen, totaal ongeveer 75 m²*) met een erf van 180 m²; voor hen die zich wat meer kunnen permitteren zouden grotere bungalows gebouwd kunnen worden. Zij, die over enig geld beschikken zouden de bungalows ook kunnen kopen, waardoor men wat goedkoper uitkomt, omdat men dan niet hoeft te delen in de algemene administratiekosten en misschien ook zelf eenvoudig onderhoudswerk kan doen.

De bedoeling van de initiatiefnemers is, indien er belangstelling voor bestaat, de zaak op te zetten op stichtingsbasis, zonder enig winstbejag.

Het is gewenst, dat zij die interesse voor het plan hebben, dit zo spoedig mogelijk melden aan de redactie van TONG-TONG. Er kan dan een bijeenkomst worden gehouden voor het geven van verdere inlichtingen en het beantwoorden van vragen.

W. H. G. VAN SANTEN

*) Bedenk wel, dat de meeste moderne huurflatjes nog „bescheidener" van afmeting zijn: een 4-kamer hoogstens 65 m²!

Franz Karl Philip von Winckelmann

(DEEL II)

en zijn nakomelingen

Wettige nakomelingen van Abraham J. C. von Winckelmann:

C. Willem Carel Hendrik Leopold Coenraad von Winckelmann, geb. Japara 29-6-1830, overl. Semarang 2-5-1876, Opzichter B.O.W. te Jogja, Semarang, Kendal en Ambarawa. Hij huwde 1e Jogja, 14-5-1858: Emilia Maria Kraag, geb. Jogja, overl. Semarang(?) na 1871, dochter van Kraag en Hij huwde 2e Ambarawa, 21-3-1873: Inl. Vrouw Mariem (Siem?), overl. Semarang 3-6-1877.

Uit het 1e huwelijk:

1. Anna Louise von Winckelmann, geb. Jogja, 23-3-1859, overl. Kendal 29-8-1898. Zij huwde Jogja, 30-7-1878 Johannes Hendricus van Baar van Slagenburg. (Verdere gegevens niet bekend)
2. Wilhelmine Louise von Winckelmann geb. Jogja 23-4-1860, overl., huwt Jogja, 6-1-1879: Adolff Pierre Duxon (= Duxon?) (Verdere gegevens niet bekend).
3. Dagmar von Winckelmann, geb. Grobogan, 1871 overl. Semarang 28-10-1881.

D. Georg Ernst August Albert Lodewijk von Winckelmann, geb. Japara 15-11-1831, overl. Bojolali 23-2-1883. Hij huwde te Japara, 4-2-1875: Inl. vr. Noortje, geb. overl. Klaten 30-3-1895.

Van de hieruit geboren kinderen, zijn de eerste 4 door het huwelijk gewettigd, en de laatste 4 wettig geboren.

1. Johann Wilhelm Carl von Winckelmann, geb. Salatiga 3-4-1861, overl. (na 1940?) Hoofdopzichter Billiton Mij., later landbouw-ondernemer te Tandjoepandan. Hij huwde Grisse 2-2-1901 Antje Marie Nordhorst, geb. Batavia 6-11-1881, overl. aldaar 23-3-1920 (Hieruit een jonggest. zoon, en 2 dochters niet verder uitgewerkt.)

2. Frans Eduard Theodoor von Winckelmann geb. Salatiga 27-9-1865, overl. Klaten ...-9-1940. Employé Sf. aldaar. Hij huwde Klaten 17-7-1885 Charlotta Paulina Portier, geb. Klaten 27-9-1865, overl. ald. 9-1-1902. (Hieruit 2 dochters, geb. met resp. de Rochemont en Camerik, benevens 4 zoons, met een talrijk nageslacht, niet uitgewerkt.)

3. Frederik Alexander Philipp (= Frits) von Winckelmann, geb. Salatiga 12-9-1867, overl. Solo nov. 1940. Gepd. Ambtenaar N.I.S. later landbouwer te Temanggoeng. Hij huwde aldaar 20-11-1916 Inl. vr. Minab. waarbij hij erkende: Philipp, geb. Jogja 12-11-1895, chemiker Sf. Solo, huwde Pati 24-5-1918 Constance Anna Sophie van de Pol, waaruit 4 kinderen, niet verder uitgewerkt.

4. George Lodewijk Albert von Winckelmann, geb. Japara 12-12-1875, overliden.....

Employé Sf. Solo. Hij huwde Klaten, 19-8-1897 Edith Eveline Richards, geb. (Hieruit 10 kinderen, w.o. 5 dochters gehuwd in de families Thomson, Stofberg en von Stralendorff. Niet verder uitgewerkt.)

E. Maurits Eduard Tamevus Constantijn Danberg Philipp von Winckelmann, geb. Japara 19-10-1832, overl. Semarang 4-11-1880. Hij huwde Semarang, 27-1-1865 Wilhelmina Mathourne, geb. overl. Semarang 17-6-1874.

Door dit huwelijk werd gewettigd:

1. Maria von Winckelmann, geb. Semarang 25-8-1862, overl. Batavia 15-2-1913. Zij huwde Semarang, 17-2-1879: Antonius Bernhard Hagen, geb. Batavia 19-7-1852, overl. ald. 26-4-1913.

Voorts sproten uit dit huwelijk:

2. Anna Louise von Winckelmann, geb. Semarang 11-4-1865, overl. Kendal 29-8-1898. Zij huwde Semarang, 12-4-1884: John Arie Frederik Rijken Rapp, (Hij hertrouwde J. S. Soeklas).

3. Lodewijk Philipp von Winckelmann, geb. Semarang 14-6-1869, overliden ald. 30 okt. d.a.v.

4. Johan Christiaan von Winckelmann, geb. Semarang 9-8-1870, overl. Gepd. 1e Commies Weeskamer. Ongehuwd.

5. Willem von Winckelmann, geb. Semarang 17-6-1874, overl. ald. 22-9-1875.

6. Johan Hendrik von Winckelmann, geb. Semarang 20-2-1875, overl. ald. 8-10-1880.

De hierboven genoemde naamdragers zijn allen hetzij bij hun huwelijk gewettigd, of in wettig huwelijk geboren, en hebben dus de factorecht in Duitsland op de titel van Baron, hoewel voor zover ons bekend, na de stamvader geen hunner ooit dat predicaat gevoerd heeft.

Van de door ons niet uitgewerkte takken zijn bij ons meest gegevens tot omstr. 1940 bekend, en zijn we op verzoek gaarne bereid daaromtrent inlichtingen te verschaffen, terwijl wij onzerzijds gaarne hen bekende gegevens tegemoet zien.

Behalve de hierboven genoemde naamdragers, zijn er echter enkele staken, voortkomende uit de door Abraham Johann Carl von Winckelmann (1798-1846) vóór zijn huwelijk geadopteerde kinderen, van diverse vrouwen. Biologische staat de verwantschap dus niet vast, en hebben deze personen en hun nakomelingen wél recht op de familienaam, doch niet op de titel.

1. Frederik Karel Abraham v.W., geb. Japara 1819, verder niets bekend.

2. Henriette Caroline Antoinette v.W. geb. Koedoes 1822, overl. Garoet 4-7-1898. Zij huwde Japara 19-3-1846: Johannes Cornelis Lammers van Toorenburg, geb. Cadzand 24-12-1822, overl. Semarang 14-2-1865. Controleur landel. Inkomsten. Zoon van Ds. Cornelis Pieter & Johanna Martha Heemskerck. (Uit dit huwelijk minstens 10 kinderen)

3. Frans Henry Theodoor v.W. geb. Japara 1824 overl. aldaar 25-4-1888. Agent der Semarangse Wees- en boedelkamer, fung. Notaris te Japara. Hij huwde Japara, 13-3-1856: Maria Wilhelmina Rooze, geb. 1831, overl. Japara 7-8-1899. Uit deze verbinding sproten 5 kinderen, waarvan 3 voor het huwelijk

overleden, terwijl daarbij gewettigd werden: Hermine Charlotte Amalia v.W., geb. Japara 20-10-1847, overl. Sidajoe 28-7-1875. Zij huwde Cheribon, 24-2-1872: Estienne Girard, geb. Semarang 31-12-1841; zoon van Charles Estienne & Josepha Cornelia Carel. Henriette Wilhelmina v.W. geb. Japara 22-5-1854, overl. Tegal 8-4-1917. Zij huwde Japara 14-4-1869: Johan Henry van Toorop. (Verder niet bekend) Voorts erkenden zijn vrouw en hij beiden: Charlotte Magdeline v.W. geb. Japara 27-12-1885, verder niets bekend.

Voorts adopteerde Abraham voor zijn huwelijk nog 2 kinderen van de vrije Chinese vrouw Tan Soen Nio, geb. 1804 te weten:

4. Hermine Charlotte Amalia v.W., geb. Japara 1826, overl. Semarang 2-11-1848. Zij huwde Japara, 11-3-1846: Pieter Constantijn Vos, geb. ? overl. Semarang 14-11-1847, wed. van de op 25-11-1845 te Japara overleden Elisa Hallstead.

5. Theodorus Staus (Storins?) Repertus v.W., geb. Japara 1828, overl. Semarang 4-4-1878, huwde de inl. vr. Sarinem. Bij welk huwelijk

1. Santje v.W., geb. 18-11-1857 overl. ald. 6-2-1892.

2. Pieter Alexander v.W., geb. Sem. 23-6-1864, overl. aldaar 19-8-1882.

3. Willem Nicolaas v.W., geb. Semarang 3-10-1870, overl. ald. 8-3-1878.

4. Koojie v.W., geb. Sem. 16-3-1874, verder niets bekend.

DE WAPENS DER FAMILIE VON WINCKELMANN

In het adelsdiploma van Keizer Ferdinand I van 1558, waarin de rijksadel erkend wordt voor Johann v.W. auf Heimgrün in Vogtland, met het predicaat von Hasenthal, wordt het wapen beschreven als:

„Schild lang getheilt, rechts in Schwarz auf einem weissen Berge ein aufgerichteter natürlicher Hase, aber auch ein Thurm und ein Baum, links in Roth ein aufgerichtetes Windspiel (Windbond) mit goldenem Halsbande“.

De familie ontvangt een wapenverbetering voor diverse leden op 22-9-1600, met de vergunning zijt von Winckelmann von Hasenthal und Metzelgrün te noemen.

Hoe de stamvader op Java zegelde, weten we niet, zijn zoon Abraham Johann Carel, zegelt als controleur te Koedoes in 1828:

„Gevierendeeld: I & IV: Op zwart een burcht met poort en 3 kantelen, 2 & 3 gedeeld: een winkelbaak, met de boek naar links, 2 een tegen de delingslijn klimmende gebalsbande bond. Twee gekroonde helmen met als helmteken rechts: de burcht, links: de bond, uitkomende tussen 2 olijantstompen, als schildhouders 2 leeuwen“.

Wat echter uiterst merkwaardig is, dat er tegelijk met de stamvader nog een Carl Friedrich Alexander von Winckelmann op Java woonde. In het verleden hebben Dr. Müller uit Berlijn-Friedenau en houtvester Brascamp daar zwaar over zitten puzzelen.

De oplossing is verm. als volgt Carl F. A. von Winckelmann, geb. te Regensburg in Beieren 1772, kwam in 1793 als onderofficier naar Java. In 1804 nam hij als kapitein ontslag en werd kofficeopziener. In 1813 kocht hij land te Pekalongan, nadat hij onder het

(lees verder volgende pag.)

„INGET MATI“ & „AD PATRES“

Begrafenis- en Crematie-Onderneming

Fa. Johs. Ouwejan & Zn.

Opgericht 1924

ROUWKAMERS en

ONTVANGKAMERS

AIRCONDITIONED

Kantoren: Fred. Hendriklaan 7,

Den Haag, Tel. 070-556427 (2 lijnen)

HOBBY News

De TONG TONG HOBBY RUBRIEK beoogt het bevorderen van onderling contact tussen de abonnees. Een ieder die het TONG TONG-nummer van 28 februari gelezen heeft, zal tot de ontdekking zijn gekomen, dat er enorm veel hobby's bestaan. De HOBBY RUBRIEK is nog altijd aan het groeien. Tenslotte efficiënt te kunnen werken is het noodzakelijk, dat U ons mededeelt wat voor HOBBY of HOBBY'S U er op na houdt. Wij kunnen dan voor U nagaan of er andere mensen zijn die dezelfde HOBBY beoefenen en U met deze personen in contact brengen. Daar er onder U velen zijn die meer dan één HOBBY hebben, is het wel noodzakelijk om ons mede te delen wat UW HOOFDHOBBY is. Deze heeft dan voorrang omdat de belangstelling van de betrokkene hiervoor het grootst is. Alle HOBBY'S genoemd in het TONG TONG-nummer van 28 februari komen van de abonnees zelf, maar wij weten dat er nog vele zijn die zich nog niet hebben opgegeven. Willen jullie dit dan alsnog doen? Hoe meer variaties, hoe boeiender en interessanter HOBBY NEWS wordt. Dus, djangan maloe lui en POEKOEL TEROES!

Vergeet vooral niet, dat het adres van HOBBY NEWS is: POSTBOX 8006, DEN HAAG-Z.

Indien uw aanmeldingen via een omweg binnenkomen, duurt de afwerking van e.e.a. ook veel langer. Tenslotte verzoeken wij nogmaals om steeds een antwoordpostzegel in uw brief in te sluiten indien U ergens antwoord op wilt hebben, anders moet hobby sobat alles uit zijn eigen zak betalen en dat is met die vele correspondentie mahal betoel, dus... djangan loepa ja?

Speciaal bericht voor buitenlandse abonnees! Willen de abonnees die in Ned. Nw. Guinea, Suriname, Ned. Antillen, Curaçao, Noord- en Zuid-Amerika wonen en die interesse hebben in correspondentie met abonnees hier in Nederland, ons hun adres doen toekomen?

Vervolg van pag. 16

Engelse bewind van zijn ambt ontslagen was, doch op 1-12-1815 werd hij aangesteld als deputy-inspector voor de strandresidenties van Cheribon tot Japara. In 1822 ging hij terug naar Europa, doch schijnt weer teruggekomen te zijn, en overleed te Tjandjoer, als gep. Inspecteur der Koffiecultuur en Ridder Ned. Leeuw. In 1807 woonde hij daar al, en zegelt met:

„Op goud een kruis, vergezeld links boven en rechts beneden van een 6-puntige ster, boven het schild een fantasieloom”. Hoe hij als hij jongere broer, of broerszoon van kolonel v.W. was, aan dat wapen kwam, is raadselachtig. (Zie Ind. Nav. VI: 54 & 65)

BRONNEN:

Ten slotte een woord van dank aan *Mevr. de weduwe van W. v. Trappen* te 's Gravenhage, voor de ons ter inzage verstrekte gegevens waarvan wel het meest belangrijk was een keurig verzorgde geslachtslijst opgemaakt in 1940 door *R. Montigel*, ambtenaar te Djakarta, over wie wij gaarne iets meer zouden willen weten.

NAVORSER

Schrijft steeds aan Hobby Sobat, POSTBUS 8006, DEN HAAG-Z. en het komt in de bus. Ook de buitenlandse abonnees kunnen mee doen met de RUILPORTEFEUILLE van HOBBY NEWS.

Egyptische Kunst. Wie kan een verzamelaar in Den Haag helpen aan Egyptische Grafbeeldjes etc. Beschadigd geen bezwaar. Eventueel quilen tegen postzegels. Dezelfde verzamelaar heeft ook belangstelling voor tinnen soldaatjes, antiek, Romeins aardewerk en tegels *Militaire insignes & decoraties*. In het TONG TONG-nummer van 28 februari werden reeds 2 Badges besproken en vroegen wij wie ons aan nadere gegevens kon helpen. Wat wij steeds willen weten is het volgende: 1. naam van het onderdeel, 2. wanneer en waar opgericht en ontbonden (K.N.I.L.), 3. wanneer naar Indië en wanneer terug (O.V.W. en Dpl.), 4. standplaatsen in Indië en acties waaraan werd deelgenomen, 5. naam van de Commandant(en).

Troepen Commando Bali en Lombok. Mij is bekend dat deze badge o.a. gedragen werd door Infanterie XII. Zijn er misschien nog andere onderdelen die ook gerechtigd waren deze badge te dragen? De badge (fig. 3) is van metaal. Gaarne zou ik ook de naam van de Commandant van Inf. XII willen weten. Wie onder U? KLEUREN: Ondergrond: grijs, Haken: zwart met rode kam en staartveren. Infanterie IV KNIL. In juli 1946 gelegerd te Bandoeng. Later naar Sumatra (Medan). In 1949 schijnt het Bat. te Malang Oost-Java gelegerd geweest te zijn. Ook schijnt toen het embleem veranderd te zijn. Kan iemand mij hieromtrent zekerheid verschaffen?

KLEUREN: Linkerboren- en rechter onderboek: geel (goud) Rechterboren- en linkerbenedenboek: Koningsblauw. Hoorn: zilver. Postzegels. Er worden weer veel zegels gevraagd om te ruilen, dus aan de slag lui! Nederland, nrs. 3 — 4 — 5 — 6 — 9 — 10 — 11 — 12 — 13 — 14 — 15 — 16 — 17 — 18 — 20 — 22 — 23 — 24 — 25 — 26 — 27 — 28 — 29 — 30 — 30b — 31a — 36 — 38 — 39 — 40 — 42 — 43 — 44 — 223 — 224 — 225 — 226 — 227 — 228 — 229 — 230 — 231 — 232 — 233 — 235 — 237 — 238 — 239 — 240 — 241 — 242 — 243 — 244 — 246 — 247 — 248 — 249 — 250 — 251.

Luchtpost, nrs. 1 — 2 — 3 — 5 — 6 — 7 — 8 — 10 — 11 — 12 — 13 — 14.

Ned. Indië nrs. 210 — 211 — 213 — 216 — 217 — 218 — 219 — 220 — 221 — 222 — 223 — 225 — 226 — 227 — 230 — 231 — 232 — 233 — 234 — 235 — 236 — 237 — 238 — 239 — 242 — 243 — 244.

Dienst nrs. 1 — 2 — 3 — 4 — 5 — 6 —

7 — 8 — 10 — 11 — 12 — 13 — 14 — 15 — 16 — 17 — 18 — 19 — 19a — 20 — 21 — 22 — 23 — 24 — 25 — 26 — 27.

Indonesië nrs. 353 — 354 — 356 — 357 — 358 — 359 — 360 — 361 — 363 — 366 — 371 — 376 — 385 — 386 — 388.

Ned. Nw. Guinea, nrs. 19 — 20 — 21 — 22 — 23 — 24 — 32 — 35 — 37 — 38 — 39 — 40 — 41 — 42 — 43 — 44 — 49 — 50 — 51 — 52 — 61 — 62.

Curaçao, nrs. 1 — 2 — 3 — 4 — 5 — 6 — 7 — 8 — 9 — 10 — 11 — 12 — 13 —

14 — 15 — 16 — 17 — 18 — 19 — 20 — 21 — 22 — 23 — 24 — 25 — 26 — 27 —

28 — 29 — 30 — 31 — 32 — 33 — 34 — 35 — 36 — 37 — 38 — 39.

Ned. Antillen, nrs. 206 — 207 — 208 — 209 — 210 — 213 — 224 — 227 — 229 — 230 — 231 — 232 — 233 — 234 — 235 — 236 — 237 — 238 — 239 — 240 — 241.

Suriname, nrs. 174 — 175 — 176 — 177 — 178 — 180 — 181 — 182 — 183 — 184 —

185 — 186 — 187 — 188 — 189 — 190 — 191 — 192 — 193 — 194 — 195 — 196 —

197 — 198 — 199 — 200 — 201 — 202 — 203.

Al deze nummers komen voor in de Catalogus 1962 van de Nederlandse Vereniging van Postzegelhandelaren (N.V.P.H.)

Geef aan de RUILPORTEFEUILLE tijdig uw ruilnummers op. De verzamelaars kunnen dan gauw hun keus maken. Heeft U speciale aanbiedingen ruil-zegels, stel dan direct HOBBY NEWS hiervan op de hoogte.

Boot bouwen. Een hobby man wil graag een eigen boot bouwen en verzoekt of iemand hem kan helpen aan een tekening en hem kan mededelen wat de prijs van zo'n boot kan zijn. Hij heeft reeds een schetsje gemaakt. Wie helpt hierin? Het schetsje zal U dan worden toegezonden.

Indonesische muziek. Een platen-verzamelaar zoekt klanken uit het mooie Insulinde door middel van grammofoonplaten of via geluidsbandjes (rouleer systeem). Gevraagd wordt b.v. wajang golèk opnamen (West-Java) of Gambang-Krömöng (Djakarta). Als tegenprestatie heeft hij voor liefhebbers Country and Western muziek. Tevens zoekt hij ketjapierke (Soendanees) platen of kroentjong-platen (merk „RAMA”) gaarne met opgave van prijs en in welke staat deze platen verkeren b.v. „zo goed als nieuw”, of „verschillende malen gedraaid” (2e hands).

Hobby-pot. Wie heeft nog diverse artikelen voor de HOBBY-POT zoals: lucifers-merken, sigarenbandjes, suikerzakjes, postzegels, bier-viltjes, ansichtkaarten e.d.?

Wij maken er de verzamelaars weer blij mee. Aan al degenen die ons reeds wat stuurden, namens alle verzamelaars hartelijke dank. Prima lui, ga zo door en POEKOEL TEROES.

HOBBY SOBAT
CORRESPONDENTIE—ADRES: POSTBOX 8006, DEN HAAG-Z.

Radio BOLLAND

Stationsweg 143 · Telefoon 601703
DEN HAAG

Hét speciaal adres voor

Kroentjong- en Cowboy-Toppers

Zo juist ontvangen
NIEUWE KROENTJONG L.P.

en zending Amerik. Western. L.P.'s

Wij hebben ook een spec. afd. voor
TECHNISCH SPEELGOED
o.a. Märklin — Fleischmann — etc.

Kareta tjina

In het begin van de twintiger jaren maakte ik als kleine jongen op Ternate de „Kareta Tjina” mee. Met Chinees Nieuwjaar waren er natuurlijk de bekende drakenoptochten. Maar daarnaast werd een weeklang iedere avond een rijtour in praalwagens door de kota gemaakt. De vierwielige koetsen hadden wel iets van de „gouden koets”, maar waren veel kleiner. Ze waren rood en goud gelakt en versierd met suikerriet- en djagoengbladen en veel bloemen. In elke koets zaten twee of vier Chinese meisjes in hun mooiste feestdracht. De wagens hadden geen bomen, maar er waren lange, met goed omwonden, touwen aan bevestigd. Ze werden getrokken door Ternataanse koelies, die een soort jacked droegen met een gekleurde sjerp om hun middel, iedere dag een andere kleur.

Terwijl de wagens door de kota reden was het natuurlijk ramehbesar met zang, muziek en metjongeknaal. De hele Chinese bevolking liep mee en verder was het hele stadje op de been. Als ik het me goed herinner hadden de boedjangs maskers (topings) op, verstopten zich zo nu en dan achter een boom om dan vrouwen de doodschrik op het lijf te jagen. Aan deze plezierige activiteit deden de Europese jongelui om het hardst mee, die het speciaal op hun aangebedene hadden gemunt!

Op Ambon kende men iets dergelijks. Daar heette het „Tingting”. Aangezien de Chinese gemeenschap groter was, was het feest veel grootser van opzet. Er reden meer wagens mee. Die werden getrokken door (meest mohammedaanse) Ambonnezen in lange kleurige kabaja's: rood, blauw, rose, enz. Onder vrolijk gezang van de Ambonnezen trok men op een bepaalde dag van de feestweek dwars door Kota Ambon naar een speciale steiger. Die dag noemde men „pi rampas” (piji rampas = (letterl.) gaan grabbelen). Aan het eind van de steiger waren offerandes neergelegd: rijst, eieren, kip, een half varken, vruchten enz. De eenvoudige bevolking had zich op de steiger verzameld en in prauwtjes er omheen.

Nadat alle Chinese ceremoniën waren afgewerkt, werd een teken gegeven. En dan stortte iedereen zich op het voedsel om er zoveel mogelijk van mee te pikken. De lui in de prauwtjes waren in een oogwenk op de steiger geklauterd en leverden hun aandeel in de „rampas”-partij!

De Kareta Tjina en Tingting schijnen alleen in de Molukken in zwang te zijn geweest (misschien ook in de Minabassa?) Ik heb althans het feest nergens anders meegemaakt. Wie weet nog meer bijzonderheden over dit feest of andere evenementen die specifiek waren voor een landstreek of eiland?

Rt.

BOLS

voor
de man
met
de fijne
neus!

Asthma-Bronchitis patiënten

U kunt direct verlichting en zelfs veelal genezing vinden door aanschaffing van de

„CHEMO”

Handverstuiver

Fijne verstuiving
Onbreekbare, Lichtwerende
Medicijnhouder.

Ook in ELECTRICHE
UITVOERING verkrijgbaar
voor zware patiënten!

Vraagt inlichtingen bij:

CHEMO-PHARMACIA H.O.

(Dir. Th. E. Bendien)

FRED. HENDRIKPLEIN 6,
DEN HAAG, Telefoon 070-55.26.47

Voor de Koninklijke Marine in Nederlands Nieuw Guinea

worden gevraagd

ENIGE VERTALERS

(Maleis-Nederlands)

Uitzending in burgerdienst op kortverband-arbeidsovereenkomst.

Voor deze functie is vereist een goede kennis van de moderne Indonesische taal; zoals die zich na 1945 heeft ontwikkeld.

Bij voorkeur middelbare schoolopleiding.

Kandidaten dienen de Nederlandse nationaliteit te bezitten.

Boven het salaris wordt een duartetoeslag toegekend van 17½ % voor gehuwden en 5% voor ongehuwden. Kindertoeslag voor kinderen beneden 21 jaar bedraagt 10% per kind.

Toekenning tegemoetkoming in de uitrustingskosten. Vrije geneeskundige verzorging.

Na afloop van het kortverband wordt een belastingvrije toelage uitbetaald ten bedrage van 4 maanden nominaal salaris voor elk jaar van de duur van het dienstverband.

Soll. onder no. 2-319/7803 (in linkerbovenhoek van env. en brief) aan het bureau Personeelsvoorziening v.d. Rijksoverheid, Prins Mauritslaan 1, Den Haag.

NIEUWE BOEKEN VAN UW BOEKHANDEL

Bestelt U deze boeken bij de oudste relatie van Tong-Tong:
ALGEMENE EN WETENSCHAPPELIJKE BOEKHANDEL

PAAGMAN

Frederik Hendrikslaan 217B, 's-Gravenhage, Telef. 543700,
Postgiro 185785

PIM HOFDORP: „Sambals voor Sweelinck”.

Commissaris Aremborg wordt geconfronteerd met wel heel geheimzinnige gebeurtenissen in de Haagse wijken Duinoord en Statenkwartier, wijken waarheen van oudsher de Indische mensen bij voorkeur trokken. De wijde kring van een Indische familie vormt de achtergrond voor dit boeiende speurdersverhaal. Prijs geb. f 4.90

P. A. DAUM: „Uit de tuiker in de tabak”.

Een herdruk van een beroemde roman. NU voor f 1.75 in een Salamander uitgave.

Verder verschijnt dit voorjaar:

Dr. ALBERTS: „Namen noemen”.

Zo maar wat ongewone en openhartige herinneringen aan het verloren paradijs, dat Nederlands Indië heette. Prijs geb. f 7.90.

Op krokodillenjacht

wéér aangevallen!... 't Gebeurde niet ver van de open plek af. In nood en om daar vlug naar toe te kunnen zwemmen, lieten zij tenslotte de geweren maar los, die naar de bodem zonken, en crawlde zij, hard plussend, maar toch steeds door de tawons achtervolgd, zo snel zij konden naar de kant. Daar stormden zij naar het huisje, dat zij op de oever ontdekt hadden. Al waren ze door geen enkele krokodil gebeten, wel stak hen, op het land nog, die woedende wespvanden! Achter mekaar stoven zij het hutje binnen, smeten de deur achter zich dicht en zagen zich toen eindelijk van die vervloekte tawons verlost. Maar binnen, was een vrouw dodelijk ontsteld door de binnenstormende blanda's vluchtend, dwars door de hele atappen-achterwand van haar huisje heen(!), naar buiten gesprongen, twee meter hoog naar beneden! En ondanks hun geruststellend geroep moet zij diep het bos in zijn gerend... Ik herinner mij niet, of wij haar hebben zien terugkomen. De vijf gestoken stakkers, aan boord gehezen, hebben waarschijnlijk wel al onze aandacht opgeëist. Zij bleken er werkelijk ernstig aan toe te zijn, al deden zij scheef en gebrekkig nog hun best, een beetje om hun deplorabele toestand te grinniken.

...De Controleursvrouw liet gauw, bij gebrek aan ammonia, gesmolten suiker op de steekgaten in de builen smeren. Dat verzachtte de pijn wat. Onder dekens en doeken, zoveel als aan boord te vinden was, werden de natte, bibberende koortslidders te stomen gelegd... En maar zo snel als mogelijk was, werd de terugtocht aanvaard. Eerst de roeiboort opgehaald en toen koerste ons scheepje volle kracht de rivier af... O, jé; de geweren!... Tja, nou ja, die waren natuurlijk weg. Op de bodem van de Soengei Boekithatoe! Daar moesten de krokodillen zich dan maar mee wapenen... Maar er waren twee van de politie „geleende“ snaphanen bij! Hoe die straks te verantwoorden!? Want de hele zondagstocht was eigenlijk „clandestien“ met de Gouverne-

mentsboot louter voor plezier(!) en niet voor dienst gemaakt... Ach, wát... Verantwoording was van later zorg. Eger was het met die vijf daar, die van de pijn te krimpen lagen... Een jofel eind van de partij hoor. Een eind? Zover waren we nog niet eens, want tot overmaat van ramp kwamen wij aan de monding van de rivier met laag getij aan en liepen muurvast op een bank! Alle pogingen om los te komen, waren vergeefs! Daar zaten we!... Wij bleven er onbewegelijk liggen, zes uren lang!, tot het water hoog genoeg gekomen was, om met de schroef op eigen kracht weer los te mogen schuiven... En daar stoomden wij dan eindelijk in de duisternis, die intussen gevallen was, de brede zeestraat over, terug naar Bengkalis; met volkomen gedooft jachtlust, met vijf door het (nood)lot uitverkoren „boffers“, die met tawons slaags geraakt, nu met flinke koorts en dikke builen voor pampus lagen. Een triest gezelschap aan boord!; van het „feest“ terugkerend zonder enkele eigen en „geleende“ geweren en vanuit het krokodillenparadijs zonder ook maar één enkel buitgemaakt reptiel!

Het is de laatste krokodillenjacht geweest, die ik heb meegemaakt; én de meest spannende!
MR. M. J. A. OOSTWOUD WIJDNES

1 + 1 = 2+

STICHTING INDISCHE DOCUMENTEN

SHELL -

UW VRIEND LANGS

DE WEG

MINAHASA

de Indische jongen uit de Minahasa, ook al heeft hij dan de Nederlandse nationaliteit. Er werd een wandelmaars georganiseerd. Waar b.v. zag U in Indië dat iets dergelijks door meer dan 1000 mensen (Indonesiërs) werd deel genomen — uit puur plezier — oud en jong, vrouwen en mannen met kinderen die nog moeilijk of helemaal niet konden lopen in de slendang en op de rug. En toen voor het eerst de Manilla-show op de plaats voorstellingen gaf, iedereen het gebodene moest zien. Vooral de hula-hulagroep wilde niemand missen. Ouden van dagen, grootvaders die bijna niet vooruit konden wilden en moesten de dansende meisjes zien, ook al zouden ze er naar toe worden gedragen. Er werd over de wijze van dansen geïncussieerd. In het bijzonder ging het gesprek over de kuiltjes, die de meisjes in de wangen hadden en... het derde kuiltje niet boven en niet onder de gordel.

Ik had ook nog willen vertellen over de kabasaran, wat bij de Ambonnees de tjakelele is. En over Ponto, die na een lang verblijf op Java weer in Menado terug keerde. Hij liet een naambord voor zijn huis plaatsen, zijn naam in duidelijk zichtbare letters. En de jongens, die dat zagen joelden van: ai, ai, Ponto besar!!! Het bordje verdween, ervoor in de plaats kwam een naamplaatje, nu met kleine letters. Toen de jongens dat merkten, was het: ai, ai, Ponto ketjil, Ponto ketjil!!! Die jongens kwamen van kampong Makéret.

A. N. v. J. VEEN

FORTEIJN & CO.

v/h te Djoeda

Vlamingstraat 5, Den Haag
Telefoon 11.66.77

HORLOGES

Pontiac - Mido - Prisma

Luxe verhuur

2CV — VW

A.R. Verzekering

Voordelige tarieven

Garage „Wodan“

Nieuwe Loolendwarstr. 12
Amsterdam - Telefoon 31464

Assurantie-Kantoor „MEER EN BOSCH“

Verzekeringen en Autofinancieringen
Hypotheeken op zeer gunstige condities

Kantoor: Parkstraat 6 - Tel. 638945 t. 232

DEN HAAG

Privé: Pinksterbloemplein 35 - Den Haag
Tel. 360082 tot 9.45 uur v.m.

Voor abonnees:
f 3,50 per 3 regels,
elke regel meer, één
pop meer.

Voor niet-abonnees:
dubbel tarief. Alléén
bij vooruitbetaling.

TH. v. SOEST, Keizersgracht 505, Amsterdam, KOOPT BOEKEN OVER INDIE (onverschillig welke taal en onderwerp).

De TOEKANG PIDJIT voor Vlaardingen is: Rudolf an Haack (Si Dolph), Joh. de Wittstraat 50b, tel. 01898-5550.

JONGEMAN 38 j.; 1.68 M. Ned. prot. eev. m. beroep schilder, hobbies: natuur, kunst, muziek, veelz. bel. zoekt ser. corresp. m. ser. Amb. of Ind. meisje t. 35 jr. Br. Im. foto's op-erew. retour, aan M. J. Voois, Duinstraat 30, Monster (Zd).

HUWELIJK. Alleenst. Holl. Wed. 59-j. R.K. gerepatriëerd. Gezond en fit, eenvoudig, beschaafd, houdend van de natuur, wandelen, reizen. Graag buiten wonend, zoekt passende levenskameraad, R.K. tot 65 jr., goed pensioen. Voorl. alleen correspondentie. Brieven No. 1533.

TE KOOP GEVRAAGD: alles op het gebied van de WAJANG. Wajang golek, wajang poerwa enz. Ook onderdelen van poppen (losse koppen, rompen, armen enz.). Verder boeken, afbeeldingen, tijdschriftartikelen enz. Brieven met offertes aan: Verzameling Museum voor het poppenspel, Poppentheater Guido van Deth, Nassau Dillenburgerstraat 8, Den Haag.

GEVRAAGD ADRES van Mr. Wang Luang-kuo, c.s. Mr. L. K. Ong, Univ. Leiden door zijn kennis uit Bogor in jaar 1942, van Maarseven. Brieven No. 1534.

Gevraagd voor direct of spoedig FLINKE HUISHOUDELIJKE HULP, intern, werkster aanwezig. In Den Haag. Brieven onder No. 1535.

TE KOOP: Eiken theetafel, glas in lood deuren. Voor telefon. afspraak Nos. 323021 en 322946, Den Haag.

Probeer eens een AKAR BAHAR band. Brieven onder No. 1525.

Bij ons vertrek naar Amerika wensen wij familie en bekenden een goed verblijf toe. Fam. Vos-Pieterz, a/b s.s. „Ryndam“.

TE KOOP 3 kamer part. flat, gestoffeerd, voor en achter tuin, colovynyl, luxaflex voor alle ramen. Prijs f 30.000. Inlichtingen Tel. 363557, Den Haag.

BRIDGE CLUB „EMMA“ dag. geopend van 1.30—5.30 en 's avonds van 8—12 uur. Kon. Emmakade 133, Tel. 333348.

TE HUUR AANGEB. Bij Ind. fam. Grote gem. zit/slaapkr. aan straat en zonzijde. Beukstraat 77, Den Haag.

TE KOOP: prachtige handbewerkte CHINESE KAMFERKISTEN. Weijland 59A, Nieuwerbrug, Post Bodegraven, tel. 03488-303.

BEWOONSTER GEZOCHT, genegen mijn kamer, gem. (3 x 4½) te bewonen, omdat ik in het buitenland werk: f 50,—, 2e etage, medegebr. k., groot balkon, stookgel. Brieven: E. L. Gast, Regentesselaan 10, Den Haag.

SAN REMO sabeln hari MATA HARI 2 tot 6 pers. appartem. uitz. op zee. Inl. v/d Broek-Kraamer, Hugo de Grootlaan 1, Dordrecht, of Lenting, C.P. 227, San Remo.

In Den Haag KOST-PLEEGGEZIN gezocht voor een 20-jarig R.K. Indisch-Nederlands meisje. Brieven onder No. 1536.

KOFFERVISSEN leuk voor schemerlampjes f 12.50 en f 15.—, MATA BIAK manchetknopen, oorclipsen, ringen, kettingen, vanaf f 5.75.

Oosterse Kunst „AURORA“, Anna Paulownastr. No. 3, Den Haag, Tel. 60 21 02.

1 + 1 = 2 +

BIJZONDERE FEESTAVOND
op ZATERDAG 24 MAART 1962 in de HOUTRUST. ROTONDE te DEN HAAG. DANSEN tot 4 uur 's-morgens. Opvoering Historisch Toneelstuk „Het Plantersleven in Nederlands-Indië onder de Japanse bezetting“ door toneelgroep van Mevr. A. J. E. Voorneman-Berger.
Prima Bands, w.o. „THE HOT JUMPERS“
Kaarten verkrijgbaar ten kantore van de V.V.G. aan de Groot Hertoginnelaan 168 a t. 2.50 incl. bel.

ROBERT MAHIEU'S
(Gasthuizingel 32 rd. Haarlem
Tel. 21237)

LENTESHOW 1962
„Ligne Hellenique“

op dinsdag 20 maart a.s. te 20.00 uur in Café-restaurant Gebr. Brinkman-Grote Markt in de „Hildebrandzaal“. Koffie compleet f. 4.50. Toegangskarten zijn aan bovenstaand adres te verkrijgen.

Nog altijd is
Jos van Arcken
(v/h Ryswyk, Batavia)
gevestigd Laan van Meerdervoort 520
VOOR ELKE SERVICE
op gebied van
HORLOGES en JUWELEN

...draai er een **SPLENDOR** lamp in

N.V. Splendor Gloeilampenfabrieken - Nijmegen

Adverteer in dit blad

KUNST DER WERELD

Een privé-museum bij U thuis! Steeds opnieuw zult U in verrukking raken bij het zien van die veelheid van de mooiste kunstvoorwerpen: beeldhouwwerk in steen en hout, oude wandtapijten en mozaïken uit de middeleeuwen, brons en ivoor, edelmetaalkunst en glas, gebrandschilderde ramen, schilderkunst uit alle tijden, alles weergegeven in de mooiste kleuren op de meer dan achthonderd platen in dit unieke standaardwerk van onvergankelijke schoonheid.

Het prachtige uitgevoerde plaatwerk DE KUNST VAN INDONESIE is nu als derde deel van het beroemde standaardwerk DE KUNST DER WERELD verschenen!

Eik deel bevat meer dan 800 prachtige, met de hand opgeplakte platen in vele kleuren; eik deel is gebonden in een prachtige linnen stempelband met goud bedrukt en wordt geleverd in een luxueuze cassette. Prijs, bij intekening op de gehele serie, f 25,— per deel.

Kunst der Wereld is een uitgave van Elsevier

Uw boekhandelaar of N.V. Uitgeverij ELSEVIER, Spuistraat 110-112 te Amsterdam geven U graag alle verdere gewenste inlichtingen.

Vraag het fraaie prospectus!

KUNST DER WERELD
compleet in 14 delen

Reeds verschenen:
China - Het oude Amerika - Indonesië - Het stenen tijdperk.

Binnenkort verschijnen:
Afrika - Egypte - Mesopotamië en klein Azië - Oud Iran - De Islam - Achter Indië - Het Boeddhisme - Japan - Tibet en Korea - India.

Journalistieke Totems en Bonzen

rentuin had, K.W. (opzettelijk of bij ongeluk, daar ging het nu juist om) de heer Ruempol 'n flinke trap op de hoofdcommissariale tenen gegeven, en deze, die vond dat dit helemaal niet mocht, probeerde de hoofdredacteur van het NIEUWS voor 'n paar weken in de nor te krijgen.

Aan alles komt een eind, en dus kwam de zaak tenslotte toch „voor”. Ik weet niet of het mijn baas een slapeloze nacht bezorgde, maar dat dééd het mijn collega Van Loon.

Van Loon was de enige getuige van het voorval, en het vonnis hing ervan af, wat HIJ zou zeggen. Was die trap op de tenen opzettelijk geweest, of was het gebeurd bij ongeluk?... Op weg naar het Gerechtsgebouw had zijn baas Wybrands hem verteld, niet zonder enige bedreiging, wat hij zeggen moest. Een tevoren ook reeds herhaalde malen voorgedrukt lesje. Maar laat me nu die idiotoot getuigen, dat de knauw opzettelijk was geweest!

Ge begrijpt, dat het onderhoud, dat daarop volgde, niet bepaald vriendelijk was. „Ik stond onder eed”, klaagde Van Loon mij later zijn nood. „Ik wil veel doen voor meneer Wybrands, maar een valse eed, dat is toch te erg”.

Het vonnis („Uitspraak over veertien dagen”, en toen zat de schuldige alweer op de boot) was mild. Geen bajes, slechts een kleine geldboete, en de kosten. Maar op de Redactie had Van Loon voor een lange tijd zijn wit voetje verloren.

Enkele dagen na mijn entree op het NIEUWS kwam Gerrit Wybrands terug uit Europa, en dat bleek een man te zijn in elk opzicht het tegendeel van zijn broer. Aan Karel was alles aangewaaid: stijl, geest, genie, originaliteit. Gerrit miste alle vier, maar hij won het verre in karakter, menslievendheid, kennis, ijver en bekwaamheid. Ik meen te mogen zeggen, dat Karel niets dan vijanden had, terwijl Gerrit ieder met wie hij in aanraking kwam tot vriend werd. Maar ik kom nog wel op hem terug. Heel zijn leven is een roman geweest, een boeiend filmscenario.

Karel Wybrands had — zoals het dagblad DE TELEGRAAF toendertijd in Nederland — de loffelike gewoonte, alles wat uitblonk en zich een naam begon te verwerven aan zijn onderneming te verbinden. Zo engageerde hij, in Europa, Henri van Wermeskerken, de geestige zoon van de tegen het eind van de vorige eeuw in de Nederlandse letterengarde beroemde schrijfster Johanna van Woude, wier boek EEN HOLLANDSCH BINNENHUISJE stormenderhand de harten veroverd had van alles wat vrouw was in Indië en in de Lage Landen, de Pays-Bas. Haar aureool straalde af op haar enige kind, Henri. Dus werd deze Henri door K.W. geëngageerd en naar Batavia gestuurd. Hij kwam, met gade en dochter, enkele weken na mijn eerste optreden bij het NIEUWS. Van Wermeskerken was niet alleen een geestig stylist (zijn toneelstuk: DE SUIKERFREULE heeft tienduizenden landgenoten doen schateren van het lachen), hij was heel zijn levenlang hetgeen maar zelden daarmee samengaat: een goed zakenman. Hij verkreeg bij Wybrands een contract voor vijf jaar, op een salaris, dat zeker het mijne een weinig tebovenging, en waarin hij zich o.a. verbond om op Java zijn medewerking uitsluitend tot het NIEUWS te beperken. Dat „op Java” was iets, waar zijn mede-ondertekenaar zeker overheen gelezen had, want daarmee was de weg vrij voor me-

gretig een wekelijkse bijdrage van hem accepteerde en goed betaalde.

Gerrit dorst daar niet veel tegen in te brengen, maar toen Karel weer eens voor een paar maanden aan de Kali Besar zat, kwamen de poppen aan het dansen.

Het gaf op de Redactie, een middag van allerheiligste ruzie. Een die zo hoog liep, aan beide kanten, dat de hysterische zenuwknop die Van Wermeskerken was, flauw viel. Daarop werd zijn tegenstander eerst recht hels, want nu vlogen alle woorden, wat hij ook schreeuwen mocht, in een luchtledig! Maar daar wist hij ook wel weer wat op. „Hamia!”, riep hij (Hamia was het inlandse factotum), „Hamia, kassi tempat air!”

En K.W. smet een emmer koud water de bewusteloos weggezakte Van Wermeskerken in het gezicht, als was 't een te blussen binnenbrandje.

Rillend en druipend, rees de aldus weder tot bewustzijn geroepene overeind en zei:

„Ik voel me niet goed, mijnheer Wybrands. Mag ik naar huis gaan?”

Zakenman.

En zakenman ook weer, enkele dagen later, toen hij, vergezeld van een deurwaarder, op bureau kwam, teneinde wettelijk te doen constateren, dat niet hij het contract verbrak.

Het ongewone onderhoud, dat daaruit voortvloeide, bracht ook nog een aardig incident. Karel Wybrands en Henri van Wermeskerken spraken tegelijk tegen de man van de wet, hem het proces-verbaal dicterend, elk hoe langer zo meer de stem verheffend om zich verstaanbaar te maken. Daarop had de deurwaarder (die in de loop der jaren al heel wat verdiend had en nog hoopte te verdienen aan de manitous van het NIEUWS) dit heerlijke woord tot zijn cliënt:

„Hou U nou eens even uw mond!!” (Met een smalende nadruk op die U). De ietwat komische situatie deed zich voor, dat geen van beide tegenstanders de verantwoordelijkheid op zich wilde nemen het contract te hebben verbroken. Daar echter geen van beiden meer de ander kon luchten of zien, werd het geschil in der minne getoetoept. Vier en twintig uur later was Van Wermeskerken Bataviaasch correspondent van het SOERABAIASCH HANDELSBLAD.

Acht jaren later logeerden wij, mijn vrouw en ik, bij de Van Wermeskerkens in Wannsee, in de prachtige villa, welke de Russen hadden laten bouwen voor Maxim Gorki, en die DE TELEGRAAF, aangezien de grote schrijver uiteindelijk toch maar liever in Rusland bleef, voor enige miljoenen Duitse marken (d.i. een paar gulden) had gekocht voor zijn Berlijnse correspondent.

Van Wermeskerken is gestorven in Egypte, heel romantisch, tussen de voeten van de Sfinx.

Maar ik hol te snel voort. Laat ons nog even in Batavia blijven.

LEO FAUST

(Wordt vervolgd)

GAAT HET OM UW OGEN ?

ga naar

Lilian

v/h J. H. GOLDBERG Surabaya.
Overtoom 133, Amsterdam, Tel. 89537
Voor Ziekenfondsl. van 30-40% korting

Journalistieke Totems en Bonzen

rentuin had. K.W. (opzettelijk of bij ongeluk, daar ging het nu juist om) de heer Ruempol 'n flinke trap op de hoofdcommissariale tenen gegeven, en deze, die vond dat dit helemaal niet mocht, probeerde de hoofdredacteur van het NIEUWS voor 'n paar weken in de nor te krijgen.

Aan alles komt een eind, en dus kwam de zaak tenslotte toch „voor”. Ik weet niet of het mijn baas een slapeloze nacht bezorgde, maar dat dedd het mijn collega Van Loon.

Van Loon was de enige getuige van het voorval, en het vonnis hing ervan af wat HIJ zou zeggen. Was die trap op de tenen opzettelijk geweest, of was het gebeurd bij ongeluk?... Op weg naar het Gerechtsgebouw had zijn baas Wybrands hem verteld, niet zonder enige bedreiging, wat hij zeggen moest. Een tevoren ook reeds herhaalde malen voorgesproken lesje. Maar laat me nu die idioot getuigen, dat de knauw opzettelijk was geweest!

Ge begrijpt, dat het onderhoud, dat daarop volgde, niet bepaald vriendelijk was. „Ik stond onder ede”, klaagde Van Loon mij later zijn nood. „Ik wil veel doen voor meneer Wybrands, maar een valse eed, dat is toch te erg”.

Het vonnis („Uitspraak over veertien dagen”, en toen zat de schuldige alweer op de boot) was mild. Geen bajes, slechts een kleine geldboete, en de kosten. Maar op de Redactie had Van Loon voor een lange tijd zijn wit voetje verloren.

Enkele dagen na mijn entree op het NIEUWS kwam Gerrit Wybrands terug uit Europa, en dat bleek een man te zijn in elk opzicht het tegendeel van zijn broer. Aan Karel was alles aangewaaid: stijl, geest, genie, originaliteit. Gerrit miste alle vier, maar hij won het verre in karakter, menslievendheid, kennis, ijver en bekwaamheid. Ik meen te mogen zeggen, dat Karel niets dan vijanden had, terwijl Gerrit ieder met wie hij in aanraking kwam tot vriend werd. Maar ik kom nog wel op hem terug. Heel zijn leven is een roman geweest, een boeiend filmscenario.

Karel Wybrands had — zoals het dagblad DE TELEGRAAF toendertijd in Nederland — de loffelijke gewoonte, alles wat uitblonk en zich een naam begon te verwerven aan zijn onderneming te verbinden. Zo engageerde hij, in Europa, Henri van Wermeskerken, de geestige zoon van de tegen het eind van de vorige eeuw in de Nederlandse letterengarde beroemde schrijfster Johanna van Woude, wier boek EEN HOLLANDSCH BINNENHUISJE stormenderhand de harten veroverd had van alles wat vrouw was in Indië en in de Lage Landen, de Pays-Bas. Haar aureool straalde af op haar enige kind, Henri. Dus werd deze Henri door K.W. geëngageerd en naar Batavia gestuurd. Hij kwam, met gade en dochter, enkele weken na mijn eerste optreden bij het NIEUWS. Van Wermeskerken was niet alleen een geestig stylist (zijn toneelstuk: DE SUIKERFREULE heeft tienduizenden landgenoten doen schateren van het lachen), hij was heel zijn levenlang betgeen maar zelden daarmee samengaat: een goed zakenman. Hij verkreeg bij Wybrands een contract voor vijf jaar, op een salaris, dat zeker het mijne een weinig tebovenging, en waarin hij zich o.a. verbond om op Java zijn medewerking uitsluitend tot het NIEUWS te beperken. Dat „op Java” was iets, waar zijn mede-ondertekenaar zeker overheen gelezen had, want daarmee was de weg vrij voor medewerking in Deli, waar de DELI-COURANT

gretig een wekelijks bijdrage van hem accepteerde en goed betaalde.

Gerrit dorst daar niet veel tegen in te brengen, maar toen Karel weer eens voor een paar maanden aan de Kali Besar zat, kwamen de poppen aan het dansen.

Het gaf op de Redactie, een middag van allerhevigste ruzie. Een die zo hoog liep, aan beide kanten, dat de hysterische zenuwknop die Van Wermeskerken was, flauw viel. Daarop werd zijn tegenstander eerst recht hets, want nu vlogen alle woorden, wat hij ook schreeuwen mocht, in een luchtledig! Maar daar wist hij ook wel weer wat op. „Hamia!”, riep hij (Hamia was het inlandse factotum). „Hamia, kassi tempat air!”

En K.W. smeet een emmer koud water de bewusteloos weggezakte Van Wermeskerken in het gezicht, als was 't een te blussen binnenbrandje.

Rillend en druipend, rees de aldus weder tot bewustzijn geroepene overeind en zei:

„Ik voel me niet goed, mijnheer Wybrands. Mag ik naar huis gaan?”

Zakenman.

En zakenman ook weer, enkele dagen later, toen hij, vergezeld van een deurwaarder, op bureau kwam, teneinde wettelijk te doen constateren, dat niet hij het contract verbrak.

Het ongewone onderhoud, dat daaruit voortvloeide, bracht ook nog een aardig incident.

Karel Wybrands en Henri van Wermeskerken spraken tegelijk tegen de man van de wet, hem het proces-verbaal dicterend, elk hoe langer zo meer de stem verheffend en zich verstaanbaar te maken. Daarop had de deurwaarder (die in de loop der jaren al heel wat verdiend had en nog hoopte te verdienen aan de manitoux van het NIEUWS) dit heerlijke woord tot zijn cliënt:

„Hou U nou eens even uw mond!” (Met een smalende nadruk op die U). De ietwat komische situatie deed zich voor, dat geen van beide tegenstanders de verantwoordelijkheid op zich wilde nemen het contract te hebben verbroken. Daar echter geen van beiden meer de ander kon luchten of zien, werd het geschil in der minne getoetoept. Vier en twintig uur later was Van Wermeskerken Bataviaasch correspondent van het SOERABAIASCH HANDELSBLAD.

Acht jaren later logeerden wij, mijn vrouw en ik, bij de Van Wermeskerkens in Wannsee, in de prachtige villa, welke de Russen hadden laten bouwen voor Maxim Gorki, en die DE TELEGRAAF, aangezien de grote schrijver uiteindelijk toch maar liever in Rusland bleef, voor enige miljoenen Duitse marken (d.i. een paar gulden) had gekocht voor zijn Berlijnse correspondent.

Van Wermeskerken is gestorven in Egypte, heel romantisch, tussen de voeten van de Sfynx.

Maar ik hol te snel voort. Laat ons nog even in Batavia blijven.

LEO FAUST

(Wordt vervolgd)

GAAT HET OM UW OGEN ?

ga naar

Lilian

v/h J. H. GOLDBERG Surabaya.
Overtoom 133, Amsterdam, Tel. 89537
Voor Ziektevoorz. van 30-40% korting

N.V. Algemene Installatie Cie.

Bakkerstraat 15 - Arnhem - Tel. 36244

Algemeen technisch Installatiebureau
voor ontwerp en uitvoering van:

- Centrale verwarming
- Luchtverwarming
- Oliestook
- Elektr. licht-, kracht- en
zwakstroombestemmingen
- Sanitaire installaties
- Neoninstallaties

vraagt voor haar werken in de omgeving
van Arnhem, Nijmegen, Tiel, Geldermalsen:

Elektromonteurs

Hulp- en leerlingmonteurs

Loodgieters

Leerling-loodgieters

Lassers

Verwarmings- monteurs

Hulp- en leerling-monteurs

Gunstige sociale
voorzieningen

Prettige werkkring

Vrije zaterdag

Aanmelden op maandag of vrijdag mon-
deling of schriftelijk:

Bakkerstraat 15, Arnhem

Ik en Bentiet

Op een dag ik ontmoet Si Bentiet. Haat noh sitten op de muurtje van de chuis van Oma Bodjo. Ik seh: „Hallo 'ntiet!“

Hij seh: „Lo Li!“

Ik seh: „Jij doet wat?“

Hij seh: „Wahten.“

Ik seh: „Wahten wat?“

Hij seh: „Wahten slapen Oma Bodjo.“

Ik kijk naar de chuis van Oma Bodjo. Dese is in de krosi gojang, haat al knikkerbollen.

Ik seh: „Tangoeng dese noh twee minuut al pedot. En dan jij doe wat?“

Hij seh: „Stelen klapper.“

Ik seh: „Kapan als jij fraah, jij krijh altijt. Liefeling fan Oma Bodjo!“

Hij seh: „Jewel. Maar altijt één stuks. Wan foor feel frahen verleben ikke. En nou ik wilt feel. En dan ik haat ruilen met Nijèk depot ès met seterop pala.“

Ik seh: „Noh nooit ik siet so'n kampioen rakoos als jij. Laatmaar jij ben mijn friend, als soiets ik haat.“

Hij seh: „Laat maar. Wie si is folmaak?“

En dan hij staat op en hij haat lopen naar de klapperboom. En dan ik haat mee sluipen.

En dan ik fraah: „Als fallen klapper boek-bak, sij hoor, Oma Bodjo!“ En dan Si Bentiet hij trekken druit tali-doek fan sijn bloes. En dan

hij seh: „Klapper-nja ik haat binden met sepet-nja en dan ik haat oeloer met dese touw.“ En dan ik swijh stil. Si Bentiet laat-

maar goblok op school, als buiten pienter-nja boekan main.

En dan hij klim in de klapperboom. Njk-njk-njk. Boomnja helukkih hij is klein. En dan ik loert naar Oma Bodjo. Maar Oma Bodjo sij pit als kamprèt. En Si Bentiet hij is bofen.

En toen ik hoor „Ooit! Serrrr! BLADAK!“

En dan ister stofwolk njang hroot onder de klapperboom. En dan ik kijkt naar bofen. En

isterniet Si Bentiet. En dan ik kijkt naar de wolk. En dan Si Bentiet kom druit. Dese is wonder. Moet ister engel foor Si Bentiet. Hij

is niet mors, wattermeer niks gebroken. Alleen melajang een beetje-beetje.

En dan Oma Bodjo sij onwaak. En dan sij kijk bofen bril-nja en dan sij fraah met lief stem: „Wie is daar?“

Si Bentiet, hij kijk noh als Ben Turpin een beetje. Met kiekokk sijn ohen en glimtlachen een beetje. Maar toh hij seh: „Ikke, Oma.“

En dan Oma sij seh: „O, ben jij dat, Sylvester? Wil je weer een klapper?“

En toen Si Bentiet hij seh: „N-nee, n-nooit m-meer, Oma.“

En toen hij draait om en hij loop weh. Heloof je!

En toen Oma sij knor: „Lo waarom?“ En dan sij haat weer pitten.

En toen al.

TJALIE ROBINSON

TE KOOP in de bollenstreek

Gemeubileerd + gestoffeerd hoekhuis,
5 slaapkamers, 2 WC's,
Tuin voor en achter, schuur (nieuwbouw)

Brieven onder no. 1531

MARNELLI

Haute Couture van Mevr. M. A. Circkens - Frankenstraat 12
Den Haag - Tel. 542.370

v/h Maison „Marie Antoinette“ - Soerabaya

Heeft thans ook een prachtcollectie van de meest

MODERNE VOORJAARS- EN ZOMERCOSTUMES

★

Indien U dit wenst, komen wij ook bij U (in den Haag en omstreken)

Binnenkort verschijnt „Namen noemen“

door Dr. A. Alberts

Ongewone en openhartige herinneringen uit de periode 1939-47 aan figuren als de landsraadvoorzitter, de pastoor, de controleur, de administrateur a.d. Volkscredietbank e.v.a., zoals zij destijds in een kleine provinciale samenleving verkeerden, hoe zij de oorlogsmoeilijkheden doorstonden, op de nieuwe tijd reageerden en hoe zij tenslotte, niet ontgoocheld naar Nederland terugkeerden, maar wel vol heimwee naar het verloren paradijs dat Nederlands-Indië heette . . .

Omvang ca. 250 blz. Prijs geb. slechts f 7.90. Franco levering

★
Betaling
na ontvangst
van het boek

BESTELCOUPON (afknippen en opzenden in open envelop, gefr. met 4 ct of overschrijven op brief of briefkaart)

Aan BOEKHANDEL VAN DER GALIE v/h VET, Oude Gracht 261, Utrecht

Zend mij bij verschijnen: ex. „Namen Noemen“ à f 7.90

Naam: _____

Adres: _____

Woonpl.: _____

Een van de vele!

BIJZONDER CHIQUÉ BANKSTEL,

noten gekleurd, met wollen moquette bekleding f 785. -
Bijpassende salonkast v.a. f 315. -
Bijpassende salontafel v.a. f 99.50

drie maanden rentevrij, natuurlijk bij:

JAN RIJPSTRA N.V.

complete wooninrichting - dames-heren-kinderkleding -
haarden en elektrische huishoudelijke apparaten

de constant rebecquestraat 5-49 - den haag - telef. 333577

TEMBACO VAN NELLE NJANG PALING BAIK

*Sekali Van Nelle
Tetap Van Nelle!*

PROEFT HET
ER IS GEEN BETERE!

MANIS, SIBENG DAN ASIN

Vertrigbaar bij de meeste Indische toko's
over het gehele land en bij

VANKAKAWAT

Dr. Augustijnlaan 40 - Rijswijk (Z.-H.)
Telefoon 954632

JONG BLIJVEN

en van het leven genieten
met al uw energie

Ook u - of u nu man of vrouw bent - zal zich jonger, vitaler en gelukkiger voelen. Bij het toenemen der jaren neemt uw energie af. Activeer uw geestelijke en lichamelijke werkkraft. Voel u fitter!

Gebruik daarom de reukloze Kloostervrouw Aktief Capsules. De ideale combinatie van tarwekiemolie en knoflook - verrijkt met vitamines - in Aktief Capsules, hebben wij aan de steeds voortschrijdende wetenschap te danken.

Tarwekiemolie bevat werkzame stoffen in geconcentreerde vorm voor bloedvoorziening en spieren en activeert bovendien de stofwisseling. Knoflook is reeds jaren bekend om zijn veelzijdige werking, die vooral de gezondheid ten goede komt. 1000 i.e. vitamine A en 100 vitamine D₃ zijn verrijkend toegevoegd.

Met Aktief Capsules leeft ook u gezonder, opgewekter en... aktiever!

AKTIEF CAPSULES

Per
flacon **3.90**

Wie
AMSTEL
drinkt...
doet zó

J. G. YSSEL DE SCHEPPER

Firmant Alg. Ass. bedrijf „Argo”

- Assurantiën
- Financieringen
- Hypotheekverz.

Kantoor en woonhuis Corn. de Witt-
laan 83, Den Haag, Tel. 557172

restaurant wijnants

v/h Cecil

Hollandse en Indische keuken

Hoogstraat 12 - Den Haag - Tel. 115300

Dir. M. WIJNANDS

v/h Grand Hotel, Makassar

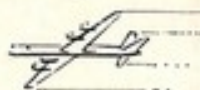
VOOR LEDEN VAN „UIT EN THUIS”

In 1962 kunt U op de voordeligste manier naar Uw familie in Amerika en/of Canada

per

LOFTLEIDIR
ICELANDIC AIRLINES

De maatschappij
met de
laagste tarieven.

AMSTERDAM-NEW YORK retour
via Reykjavik

1289.-

ALLEEN
VOOR
ECHT-
PAREN

LUXEMBOURG-NEW YORK retour
via Reykjavik

1168.-

DIT ZIJN JAARRETOURS

Vlieg de Saga-route
Een sprookjesreis tegen een sprookjesprijs.

In 1962... naar Amerika:
„ONDER ONS IN GROEPSVERBAND”

Vraagt inlichtingen bij Mevr. M. Brückel-Beiten,
Van Aerssenstr. 217, Den Haag, Tel. 070-558210

Laat U verwennen.
Gun Uzelf
een sprookje.

**Vlieg NU
BETAAL
LATER**

